

Волинський національний університет імені Лесі Українки
факультет філології та журналістики

Н. М. Шульська, Р. С. Зінчук

**ПРАКТИКУМ
ІЗ МОВНОЇ ТА РЕДАКТОРСЬКОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ**

Навчально-методичні матеріали

Частина 2

Луцьк
«Надстир'я»
2023

УДК 81'42: 004.383.1(07)

П 69

*Рекомендовано до друку на засіданні науково-методичної ради
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 1 від 27 вересня 2023 року).*

Рецензент:

Кирилюк О. Л. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології та журналістики Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Шульська Н. М., Зінчук Р. С.

П 69   **Практикум із мовної та редакторської майстерності:**
*навчально-методичні матеріали для студентів спеціальності
«Журналістика». Луцьк : Надстир'я, 2023. Ч. 2. 92 с.*

Навчально-методичні матеріали представлені інформаційно-пізнавальним та творчо-практичним блоками. Запропоновано систему завдань до практичних занять (редакторських майстерень). У виданні вміщено вправи, спрямовані на набуття здобувачами освіти комплексу практичних знань щодо оволодіння нормами української літературної мови в її писемній та усній формі, вироблення навичок грамотного письма, осмислення орфограм та пунктограм, формування чуття рідної мови, правописної інтуїції.

Видання призначене для студентів спеціальності «Журналістика», а також усіх зацікавлених вивченням редакторських особливостей роботи з текстом.

УДК 81'42: 004.383.1(07)

© Шульська Н. М., 2023.

© Зінчук Р. С., 2023.

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2023.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематичне планування курсу.....	7
Інформаційно-пізнавальний блок.....	7
Творчо-практичний блок.....	10
Самостійна робота здобувачів освіти.....	83
Організація і проведення контрольних робіт.....	84
Політика оцінювання.....	84
Онлайн-ресурси на допомогу журналісту-початківцю.....	87
Список використаних друкованих та електронних ЗМІ.....	87
Література та джерела до курсу.....	88

ВСТУП

Успішний професійний портрет фахівця будь-якої сфери формують не лише базові кваліфікаційні знання, а також мовна освіченість працівника як свідомого виконавця своїх національних обов'язків. Адже досконале знання державної мови, постійна турбота про піднесення її престижу й функціонування в усіх сферах суспільного життя – одна зі складових комплексу особистісних якостей і рис характеру свідомого громадянина. Мовна ерудиція сучасного фахівця із журналістики – одна з головних його компетентностей, адже медіапрацівники, творячи текстовий контент видань, відображають і формують рівень мовної культури своєї держави. З огляду на це журналістам необхідно усвідомлювати ступінь неабиякої відповідальності.

Необхідність правильно подавати інформацію не тільки в аспекті змісту повідомлення, але й із погляду відповідності тексту чинним мовним нормам актуалізує потребу підвищення рівня мовної грамотності журналістів, редакторів, фахівців із комунікації. Цим зумовлено введення в навчальні плани спеціальності «Журналістика» освітніх компонентів, покликаних допомогти здобувачам освіти опанувати виражальні можливості кожного мовного рівня, виробити навички грамотного письма, мовне чуття щодо використання відповідного слова, словоформи, синтаксичної конструкції, сприяти формуванню правописної інтуїції.

Навчально-методичні матеріали, у яких дібрано комплекс тренувальних вправ до практичних занять (редакторських майстерень), дадуть змогу закріпити теоретичні основи освітніх компонентів «Мова сучасних медіа» та «Лінгвістичні засади медіаредагування», спрямують здобувачів освіти на поглиблення отриманих знань у процесі самостійної роботи та спонукатимуть до подальшого фахового самовдосконалення.

Практичний матеріал, уміщений у виданні, допоможе майбутнім фахівцям із медіасфери набути практичних навичок, необхідних для успішної роботи з текстами ЗМІ, засвоїти основні правила

мовленнєвого етикету, потрібні для якісної усної комунікації під час журналістських заходів. Видання допоможе здобувачам освіти стати компетентними в таких питаннях:

1) оволодіти основними нормами сучасної української літературної мови в її усній та писемній формах відповідно до Нової редакції українського правопису;

2) виробити навички грамотного письма відповідно до основних правил орфографії;

3) виробити мовне чуття щодо можливого варіативного написання слів і словоформ чи вживання розділових знаків;

4) засвоїти основи української пунктуації, уміти правильно розставляти розділові знаки в тексті.

Навчальна праця репрезентує матеріал в комплексі двох основних блоків: інформаційно-пізнавального та творчо-практичного відповідно до змістових модулів.

Завдання *інформаційно-пізнавального блоку* передбачають засвоєння теоретичного матеріалу, пов'язаного з морфологічними, синтаксичними та пунктуаційними нормами сучасної української мови. Виконання завдань *творчо-практичного блоку* заплановане в умовах уявної творчо-організаційної моделі сучасної редакції і включає виконання вправ на знання граматики й пунктуації української мови, а також редагування текстів сучасних українських друкованих та онлайн-ЗМІ щодо правильного правописного оформлення, слововживання, синтаксичного представлення та пунктуаційної культури.

Видання вміщує творчо-проектні й навчально-дослідницькі завдання для планування самостійної роботи здобувачів освіти, описує організацію та проведення контрольних робіт, проведення підсумкового контролю. Цінними для тих, хто хоче бути мовнограмотним, можуть стати інтерактивні онлайн-ресурси й посилання на редакторські сервіси, подані в кінці видання окремим списком.

Дидактичний матеріал підібраний таким способом, що формує не лише мовнокомунікативні навички студентів-журналістів, а сприяє

вдосконаленню науково-дослідницьких та ІКТ-компетентностей, адже містить завдання науково-пошукового характеру з використанням віртуальних практик й електронних засобів (редакторські онлайн-сервіси, правописні тренажери, практики застосування інтегрованих воркшопів, онлайн-мовних ігор тощо).

Видання втілює регіональний аспект, адже тренувальні вправи розроблено на основі мовного матеріалу, вилученого шляхом суцільного обстеження волинських друкованих та інтернет-ЗМІ, а речення до тем із пунктуації підібрані з поетичних і прозових творів волинських авторів: В. Вербича, В. Гея, Н. Горик, Н. Гуменюк, І. Корсака, О. Ляснюк, М. Мартинюка, М. Моклиці, В. Слапчука, С. Стасюк, Й. Струцюка, В. Штинько, Н. Шульської, Г. Яструбецької.

ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ КУРСУ

Інформаційно-пізнавальний блок

Змістовий модуль 1.

Правопис та особливості вживання різних частин мови у журналістських текстах

Тема 1. Складні випадки вживання іменників. Особливості сполучуваності деяких іменників з іншими словами. Труднощі у визначенні роду деяких іменників. Родова диференціація іншомовних іменників. Родова диференціація абревіатур. Правопис відмінкових форм іменників. Складні випадки відмінювання іменників I відміни. Форми кличного відмінка однини. Форми родового відмінка множини. Складні випадки відмінювання іменників II відміни. Відмінювання іменників на *-р*. Закінчення *-а (-я)* або *-у (-ю)* в родовому відмінку однини. Форми кличного відмінка однини. Форми родового відмінка множини. Правопис відмінкових форм іменників III і IV відмін. Відмінювання множинних іменників.

Тема 2. Відмінювання українських імен та прізвищ. Основні закономірності відмінювання українських прізвищ. Відмінювання українських особових імен. Творення та відмінювання імен по батькові. Правопис прикметникових суфіксів. Правопис відмінкових форм прикметників. Правопис суфіксів *-ин, -їн* та *-ів (-ов-, -ев), -їв (-єв-)* у присвійних прикметниках. Правопис суфіксів *-ов-, -ев-, -єв-* у відносних прикметниках. Особливості відмінювання прикметників. Ступенювання прикметників. Особливості сполучуваності деяких прикметників з іншими словами.

Тема 3. Написання та відмінювання займенників. Правопис відмінкових форм займенників. Правила написання й особливості відмінювання складних (неозначених і заперечних) займенників. Особливості вживання деяких займенників.

Тема 4. Правопис та відмінювання числівників. Зв'язок числівників з іменниками. Правопис відчислівникових складних слів.

Тема 5. Особливості вживання та правопис дієслівних форм. Поділ дієслів на дієвідміни. Визначення дієвідміни дієслова за його

неозначеною формою. Складні випадки українського дієвідмінювання. Правопис особових закінчень теперішнього та майбутнього часу дієслів I та II дієвідмін. Творення, особливості вживання та правопис дієслівних форм минулого і майбутнього часів. Творення, особливості вживання та правопис дієслівних форм умовного і наказового способів. Особливості сполучуваності деяких дієслів з іншими словами.

Тема 6. Правопис та особливості вживання дієприкметників та дієприслівників. Творення й особливості вживання дієприкметників.

Тема 7. Норми вживання й написання сполучників і прийменників з іменними частинами мови. Правопис прийменників. Особливості вживання деяких прийменників. Правопис сполучників.

Змістовий модуль 2.

Основні правила вживання розділових знаків.

Формування пунктуаційної компетентності майбутніх журналістів

Тема 8. Пунктуація: тире в простому реченні. Особливості вживання тире між підметом і присудком. Тире в неповному реченні.

Тема 9. Розділові знаки при звертаннях. Розділові знаки при вставних компонентах. Розділові знаки при вставлених компонентах.

Тема 10. Розділові знаки між однорідними членами речення. Кома між однорідними членами речення. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними єднальними сполучниками *і (й), та* (у значенні *і*). Кома між однорідними членами речення, з'єднаними протиставними сполучниками *а, але, та* (у значенні *але*), *проте, зате, однак, одначе*. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними розділовими сполучниками *або, чи, ні...ні, то...то, не то...не то, чи то...чи то*. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними приєднувальними сполучниками *а також, ще й, та й, а то й, та ще*. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними парними сполучниками *не тільки...а й, не тільки...але й, не тільки...а ще й, як...так і, не так...як, хоч...але, хоч...зате, не стільки...скільки і под.* Крапка з комою між однорідними членами речення. Тире між

однорідними членами речення. Розділові знаки при узагальнювальних словах.

Тема 11. Розділові знаки при відокремлених членах речення. Відокремлення додатків. Відокремлення непоширених обставин. Відокремлення поширених обставин. Відокремлення узгоджених непоширених означень. Відокремлення узгоджених поширених означень. Відокремлення неузгоджених означень. Відокремлення прикладок.

Тема 12. Розділові знаки у складному реченні. Розділові знаки у складносурядному реченні. Розділові знаки у складнопідрядному реченні. Розділові знаки при збігові сполучників.

Тема 13. Розділові знаки в складному безсполучниковому реченні. Кома і крапка з комою у складному безсполучниковому реченні. Двокрапка у складному безсполучниковому реченні. Тире у складному безсполучниковому реченні.

Тема 14. Розділові знаки при прямій мові та цитатах. Пунктуаційне оформлення прямої мови. Правила оформлення цитат у тексті. Поняття про епіграф та його оформлення у тексті.

Тема 15. Проведення лінгвістичного квесту.

Тема 16. Мініконференція на тему «Помилки навколо нас».

Творчо-практичний блок

Змістовий модуль 1.

Правопис та особливості вживання різних частин мови у журналістських текстах

Тема 1

Особливості вживання і написання іменників у журналістських текстах

Теоретичні питання для розгляду

1. Складні випадки вживання іменників.
2. Труднощі у визначенні роду деяких іменників.
3. Родова диференціація іншомовних іменників.
4. Родова диференціація абревіатур.
5. Правопис відмінкових форм іменників.
6. Складні випадки відмінювання іменників I відміни:
  - форми кличного відмінка однини;
  - форми родового відмінка множини.
7. Складні випадки відмінювання іменників II відміни:
  - відмінювання іменників на *-р*;
  - закінчення *-а (-я)* або *-у (-ю)* в родовому відмінку однини;
  - форми кличного відмінка однини;
  - форми родового відмінка множини.
8. Правопис відмінкових форм іменників III і IV відмін.
9. Відмінювання множинних іменників.

Практична частина

1. Прочитайте абревіатури. Встановіть базові конструкції, визначте тип абревіатури, з'ясуйте рід. МВФ, ВНУ, СНД, АТО, ООС, ОБСЄ, НАН, ДТП, МВС, УТН, НАТО, ЄС, ДЕК, УБОЗ, ЗВО, ЗЗСО.

Із журналістських текстів випишіть 5 речень з абревіатурами. Прокоментуйте рід.

Знайдіть анормативи, прокоментуйте. Наприклад:

Водія маршрутки, який влаштував смертельне ДТП, суд визнав винним і відпустив додому («Волинь24», 13.01.2023).

Помилка у формальному вираженні категорії роду: *влаштував смертельну ДТП.*

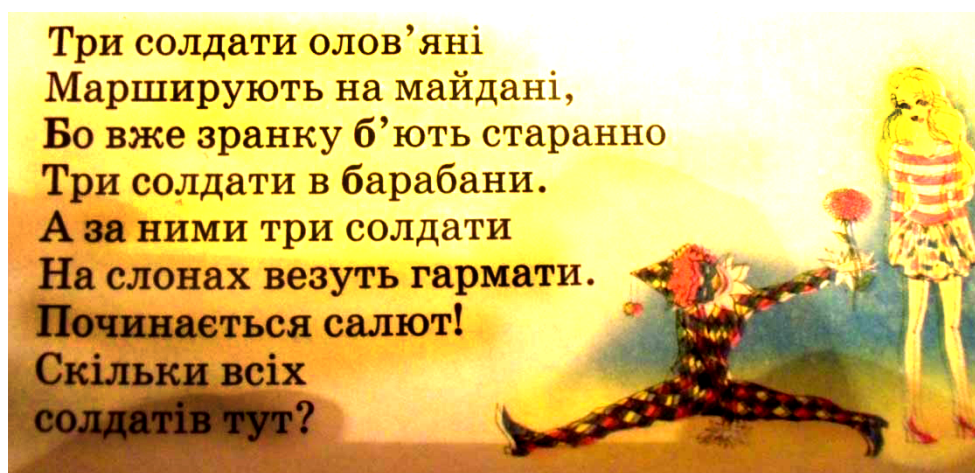
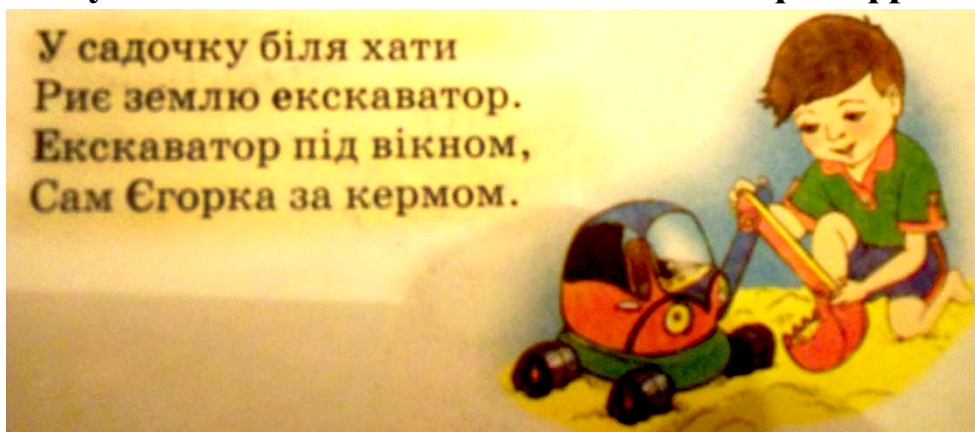
2. Запишіть іменники в три колонки за родами: 1) чоловічий; 2) жіночий; 3) середній. Іменники, у яких рід визначити не можна, не виписуйте.

Осоння, колосся, туман, двері, ярмарок, онука, Па-де-Кале (затока), біль, квота, благополуччя, Сочі (місто), адрес (привітання), Дніпро, ніч, НТР, кір, дріжджі, змії, тьма, здоров'я, скло, граблі, адреса, скоч, Кракатау (вулкан), листя, тиша, насип, дрова, тюль, яйце, смаглявість.

Ключ. Із других букв виписаних іменників мають скластися слова, пропущені у вислові Лесі Українки: *“Для нас ... та коханий”*.

3. Відредагуйте подані речення відповідно до чинних мовних норм: 1. *У зв'язку з передбаченим у жовтні місяці цього року ремонтом устаткування виникла потреба у забезпеченні ділянки запасними частинами і деталями, якими просимо вас забезпечити в строки, які передують ремонту.* 2. *Не гнівайся на мою прямоту – хто ж тобі правду в очі скаже, яке не я, твій друг.* 3. *Невгасаючий ентузіазм молоді треба підтримувати й розвивати.* 4. *Ця картина мала вражаючий ефект.* 5. *Ми вшановуємо бувших ветеранів праці.* 6. *Читаючи твори В. Барки, в серці закипають біль і лють одночасно.* 7. *Студентам необхідно до завтра написати свою автобіографію.* 8. *Ми страшенно радіємо і гордимся успіхами наших земляків на міжнародних мистецьких форумах.* 9. *У документах не можна вживати місцевих слів та діалектів.* 10. *У святкові дні заплановано проведення масових міроприємств у парках, площах, вулицях міста.* 11. *Необхідно взяти нові рубежі у сільському господарстві: зміцнити тили і належним чином підготуватися до нової битви за врожай.* 12. *Після підписання відповідних бумаг угода вважається складеною.* 13. *По слідуєчому питанню виступить голова комісії.*

4. Відшукайте логічні помилки в поданих фотофрагментах:

5. Прокоментуйте правильність уживання словосполучень «докладати зусилля» і «прикладати зусилля»?

6. Запишіть у формі родового відмінка однини, прокоментуйте закінчення. Поясніть наявність паралельних форм родового відмінка однини іменників.

Рахунок, баланс, протез, спадкоємець, комітет, термін, вихор, вантаж, конус, кодекс, блок, університет, експорт, прибуток, порох, варіант, пояс, хор, гурт, теніс, папір, канал, тин, вокзал, туман, біль, страх, карниз, квас, сектор, кілок, землетрус, лист, колектив, інститут, простолюд, майдан, успіх, загал, радіус, ячмінь, гараж, семестр, замо́к, дисплей, атом, конфлікт, регрес, чагарник, пріоритет, ажіотаж, паритет, родовід, бюлетень, метраж.

7. Подані власні назви запишіть у родовому відмінку однини. Прокоментуйте новації «Українського правопису» 2019 р.

Лондон, Алжир, Лейпциг, Буг, Кіпр, Бердянськ, Памір, Китай, Донбас, Харків, Дністер, Крит, Тибет, Кривий Ріг, Миргород, Кавказ,

Зелений Гай, Дунай, Люксембург, Китай, Мілан, Рим, Крит, Ніл, Луцьк, Бахмач, Тернопіль, Широкий Лан, Родос, Туніс, Львів, Єгипет, Смир.

8. Поставте в родовому та орудному відмінках однини, прокоментуйте відмінкові закінчення: *професор, ювіляр, перукар, товар, конвеєр, бджоляр, формуляр, писар, пустир, псалтир, капіляр, лихвар, ледар, панцир, кредитор, димар, варвар, ювелір, футляр, бунтар, якір, різьбяр, директор, проводир, бригадир, долар, аптекар, столяр, екземпляр, еліксир, орендар, пластир, інвентар, майстер, гектар, календар, секретар, школяр, шахтар.*

9. Зредагуйте помилкові плеонастичні конструкції: *наша особиста справа; висловлюватися нецензурною лайкою; поділився планами на майбутнє; з його особистого рахунку; став своєрідним меморіалом пам'яті; переважну більшість голосів; продовжує успішно процвітати; в історичне минуле; повинні гуртуватись, об'єднуватись, подавати одне одному руку; переважна більшість цих пам'яток.*

10. Зредагуйте етично некоректні лексеми, підбравши нормативні відповідники: *«Для пацієнтів з онкологією запустили гарячу лінію» («Укрінформ», 21.10.2022); «Де українцям з онкологією та іншими важкими захворюваннями надають допомогу в Чехії» («Радіо Україна», 26.07.2022); «Горохівчанину поставили страшний діагноз, він потребує коштів для лікування за кордоном» («Волинь», 09.02.2021); «Важкохворому Брюсу Віллісу поставили страшний діагноз» («Патріоти України», 17.02.2023); «“Я дізналася, що ВІЛ-інфікована, коли була вагітна” – розмова з Вірою Варигною» («Громадське», 06.11.2019); «Повідомили, скільки людей в Шацькому районі є носіями ВІЛ-інфекції» («Район. Шацьк», 01.12.2020); «У Півалій горі – онуку поставили невиліковний діагноз» («Радіо Трек», 28.03.2022); «Хворий на рак король футболу Пеле звернувся до вболівальників із лікарні» («НТА», 04.12.2022); Японець з шизофренією захворів на рак. Пересадка кісткового мозку вилікувала і онкологію, і психічний розлад» («ТСН», 07.01.2019).*

11. Відшукайте помилки різного типу в поданих конструкціях із журналістських текстів:

1) *Протягом 2,5 годин глядачі матимуть змогу побачити атракціон домашніх дресированих ведмедів, мавп на мотоциклах, повітряних гімнастів, акробати та багато іншого (10.05.2019, «ВолиньPost»).*

2) *Також для відвідувачів діє акція: тільки при попередній купівлі квитків діє акція "2+1" (купуючи 2 квитки за гроші- 3-є місце поруч у подарунок) (10.05.2018, «ВолиньPost»).*

3) *У Луцьку автомобіль «ЗАЗ» збив 12-річну велосипедистку. Подія трапилася 9 травня на вулиці Корольова, автомобіль «ЗАЗ» збив 12-річну велосипедистку (10.05.2020, «Волинь24»).*

4) *У нинішній тариф на електроенергію закладена ціна вугілля, яка у півтори рази перевищує реальну вартість (9.05.2019, «Конкурент»).*

5) *Порівняно з аналогічним періодом минулого року, кількість ДТП з потерпілими знизилась на 23%, також на 9% зменшилась кількість осіб, які отримали травми в ДТП і на 82% – зменшилась кількість загиблих у ДТП (10.05.2018, «Волинь.Info»).*

6) *У Луцьку вуличні торговці давно вподобали місця на вулиці Львівська та на проспекті Відродження (10.05.2019, «Волинь24»).*

7) *На волинському кордоні знайшли понад 2 тисячі пачок контрабандного курива (11.05.2019, «Волинська правда»).*

8) *Відкриваємо Луцьк для туристів через «Telegram» (10.05.2020, «Волинські новини»).*

9) *Створений у Києві сервіс перевірки граматики отримав \$110 млн інвестицій (09.05.2018, «Волинські новини»).*

10) *Хто після лучанки Надії Гуменюк – лауреат премії ім. Лесі Українки (11.05.2019, «Волинська правда»).*

12. Як правильно писати: «з другого боку» чи «з іншого боку»? У яких контекстах потрібно вживати ці словосполучення.

13. Прокоментуйте нормативність уживання прикметників вірний і правильний. Складіть із ними коректні словосполучення.

Тема 2

Відмінювання українських імен та прізвищ. Правопис і відмінювання прикметникових форм

Теоретичні питання для розгляду

1. Основні закономірності відмінювання українських прізвищ.
2. Відмінювання українських особових імен.
3. Творення та відмінювання імен по батькові.
4. Правопис прикметникових суфіксів:
  - правопис суфіксів *-ин, -їн* та *-ів (-ов-, -ев), -їв (-єв-)* у присвійних прикметниках;
  - правопис суфіксів *-ов-, -ев-, -єв-* у відносних прикметниках.
5. Особливості відмінювання прикметників. Правопис відмінкових форм прикметників.
6. Ступенювання прикметників.
7. Особливості сполучуваності деяких прикметників з іншими словами.

Практична частина

1. Усно провідмінійте своє прізвище, ім'я, по батькові. Прокоментуйте особливості відмінювання.

2. Провідмінійте подані імена та прізвища, подаючи, де можливо, паралельні форми: Катерина Нечуйвітер, Петро Ткаченко, Назар Гринів, Марія Іванців, Михайло Ковалишин, Надія Павлишин, Ольга Сокирко, Дмитро Черняк-Підгірський, Галина Лісова-Кравчук, Дмитро Ковалів, Оксана Ковалів, Олександр Петров, Мирослав Гаврилишин, Тетяна Дмитришин, Ольга Неділько-Волошина, Анатолій Швець, Людмила Середа-Хоменко, Тамара Волошинович, Павло Чорний-Діденко, Олена Загородня-Литвин.

3. Подані словосполучення запишіть у формі давального відмінка. Прокоментуйте написане.

Завідувач відділу Данилевич Остап Петрович, директор Ільчишин Орест Павлович, ректор Цьось Анатолій Васильович, бригадир Михайлів Назар Васильович, бухгалтер Клименко-Левицька Наталія Дмитрівна.

4. Запишіть у кличному відмінку.

Добродій Гнатишин, брат Михайло, добродійка Тетяна, друг Олег, товариш Віталій, сторож Василенко, пан Ковалишин, Наталія Дмитрівна, Петро Васильович, Катерина Петрівна, пані Надія, пан Іванців, колега Михайло, Ілля Сорока, добродій Сорока, добродійка Сорока, пан Стебленко, Володимир Хомич, друг Клименко, студент Петренко, друг Гриць, пані Ковалів, товариш Ткачук, лікар Гнатенко, добродій Бобров, колега Лисюк, сестра Оленка, Ганна Михайлівна, Соломія Дмитрівна, Ілля Хомович.

5. Від поданих імен утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові, прокоментуйте їхнє написання.

Сергій, Олег, Валерій, Григорій, Микола, Лука, Хома, Ігор, Георгій, Ілля, Анатолій, Віталій, Андрій, Назар, Марко, Матвій, Олександр, Аркадій, Наум, Гнат, Денис, Вадим, Богдан, Йосип.

6. Від поданих імен утворіть чоловічі імена по батькові і запишіть у дві колонки: 1) на -йович; 2) на -ович після інших приголосних (не й):

Микола, Арсеній, Григорій, Еміль, Наум, Радій, Назар, Анатоль, Корній, Іраклій, Данило, Ярмолай, Іван, Йосип, Назарій.

Ключ. З перших букв прочитаєте два чоловічі імені.

7. Від поданих імен утворіть жіночі імена по батькові і запишіть у дві колонки: 1) на -ївна; 2) на -івна.

Сергій, Григорій, Овсій, Анатоль, Леонтій, Олексій, Микола, Нестор, Інокентій, Наум, Ярмолай, Арсен.

Ключ. З перших букв прочитаєте два жіночі імені.

8. Запишіть текст відповідно до правописних норм. Якими нормами Ви керувалися? Запропонуйте свій варіант назви тексту. Сформулюйте його тему. Назвіть ключові слова. Спробуйте скоротити текст; представте аудиторії свій варіант.

Сьогодні у розвинених мовах близько 90 відсотків нової лексики становлять терміни в таких галузях науки як комп'ютерна техніка, біохімія, кібернетика, мікробіологія, хімія тощо. Поняття, які з'являються в науці вимагають появи нових термінів.

Українська мова запозичувала в різні історичні періоди з інших мов слова терміни та окремі та окремі елементи усним та писемним шляхом.

Грецьке походження мають терміни: психологія, ксерокс, фонетика, космос, ідея, метод, аналіз; німецьке – штаб, шахта, крейда, ландшафт, лейтенант, лозунг, матриця; англійське – спонсор, менеджер, мітинг, ринг, ленч, лідер, ноу-хау. Музичні терміни наша мова запозичувала з італійської: акорд, піаніно, опера, соната, соло, мінор, мандоліна, легато, браво, ліра; з голландської мови прийшли терміни мореплавства: флот, лоцман, трап, шлюпка, баркас.

Основною сферою застосування термінологічної лексики є науковий стиль української мови. У таких текстах призначених для фахівців певної галузі, терміни не пояснюються, тому таким важливим стає засвоєння терміносистеми фаху вже з першого курсу навчання.

Між термінологічною лексикою і загальноживаною існує постійний зв'язок і взаємовплив. Є кілька шляхів творення української науковотехнічної термінології. Дослівний переклад російських термінів виявився неефективним, адже в українській мові іноді відсутні повні й точні аналоги таких термінів.

Другий шлях, яким пішли науковці й лінгвісти у спільному пошуку нових науковотехнічних термінів – це запозичення іншомовних термінів. Проте цей шлях також не мав максимального результату, оскільки був обмежений рамками іноземних термінів.

І тоді науковий пошук спрямували на створення власних українських термінів враховуючи попередні надбання. Та не маючи такого необхідного зв'язку між собою, науковці почали створювати власні терміни, які часом не зовсім відповідали суті поняття, як наслідок почали з'являтися терміни однакові за змістом. Згодом ця невідповідність значно ускладнювала роботу зі стандартизації науковотехнічної термінології.

Аналізуючи сучасні тенденції розвитку мови ми не можемо невиділити зміни, які відбуваються в її лексичному складі особливо у

стилістиці усного і писемного мовлення. Це так звані “сленги” або “арго”. Серед молоді все частіше використовується комп’ютерний сленг. Наведемо деякі приклади з цього сленгу з коротким тлумаченням: вінт – жорсткий диск, вінда – операційна система Windows, геймер – гравець, глюкати – працювати з помилками, клава – клавіатура, зависнути – припинити відповідати на команди, мама – материнська плата, перекачати, злити – переписати інформацію, постінг – стаття, надіслана в мережу, чайник – нічого не розуміє у комп’ютерах, юзер – користувач.

9. Словосполучення запишіть у дві колонки: 1) зі вставленою буквою и; 2) зі вставленою буквою і.

Джерельн..й воді, тих.. ночі, струнк..х юнаків, Степанов.. зошити, чітк..ми розпорядженнями, глух..й кут, сторонн..м людям, тьмян..ми очима, скрипуч..м голосом, тягуч..й думці, широк..х степів, рівненьк.. стежки, свіж..ми слідами, спостережлив..м оком, якнайшири.. зв’язки, братов..м дітям, дрімуч.. ліси, найкращ..ми побажаннями, зіплююч..м словом, найкращ.. люди, дідов..х казок, Остапов.. книжки, найнижч.. береги.

Ключ. У кожному першому слові підкресліть другу від початку букву. Із цих букв прочитаєте вислів В. Сосюри.

10. Зредагуйте подані речення відповідно до мовних правил:

- 1. Пошили чоботи для дітей, які їм дуже подобаються.*
- 2. Більшу половину днів осінь була теплою і сонячною.*
- 3. Поскільки гість не знав української мови, ми почали балакати на російській.*
- 4. Під час атаки на вороже військо наших солдат зрадив зрадник.*
- 5. Мова письменника була насичена словами його рідної місцевості та діалектизмами.*
- 6. Таким чином, література - скарбниця мудрості.*
- 7. Антон, прикинь, нам на завтра задали прочитати цілих сто сторінок.*
- 8. Сьогодні відбувся перший дебют молодого Іванка на сцені.*
- 9. Дівчина покинула копати, і побігла назустріч школярам.*
- 10. У магазині мені сказали, що у них є вільна вакансія.*
- 11. Кілька років тому назад я навчилась грати на гітарі.*
- 12. Кожного місяця у нашому університеті влаштовують цікаві міроприємства.*
- 13. На столі лежало чотири банана і три апельсина.*
- 14. Ігор із батьком*

говорив про погоду. 15. Ідучи до школи, почався дощ. 16. Хворіють усі - багаті і бідні, чоловіки і жінки, освічені і неуки. 17. Поле, сади, ставок: все залите яскравим світлом. 18. З батьками, сусідами і знайомими, з усіма хотілось поділитись радістю. 19. "Маєш умерти, - сказав ворожбит: від твого коня". 20. Вулицю переходив чоловік втомлено, пересовуючи ноги.

11. Мовна культура. Виберіть коректні і некоректні для нашої мови слова і словосполучення. Уведіть їх у контекст: здобувати чи отримувати освіту? зустрічатися чи траплятися? довколишнє, навколишнє чи оточуюче середовище? підбивати підсумки чи підводити підсумки?

12. Зредагуйте речення із журналістських текстів:

1) Вдома не було нікого, чоловік затримався у Києві через поломку автомобіля.

2) У будинку знайшли її тіло і кульок із зібраними речами. Однак 28-го травня близько 17:00 жінці стало дуже погано і вона звернулася на "103". Диспетчер з приймання викликів і передачі їх виїзним бригадам швидкої, як видно зі стенограми, не поцікавилася адресою проживання людини, від якої був виклик.

3) Трохи поясню, що означає закінчення АТО. Бо не всі розуміють, що це не припинення воєнних дій. Поки, на жаль, так.

4) Тепер саме військові мають керувати заходами із забезпечення національної безпеки й оборони.

5) У сезоні 2009/10 був кращим асистентом вищого дивізіону національної футбольної першості (13 гольових передач). Перможців чекали медалі та подарунки, а команда-переможець отримала спеціальний приз – кришталевий кубок, що став своєрідним символом змагання, адже є перехідною нагородою і наступного року за неї знову будуть боротися найкращі.

6) «Карабас Барабас» підготували круте гриль-меню.

7) Третє місце зайняла команда – «ZZ Top». Після спортивної частини усіх учасників та вболівальників кормили смачним обідом, а веселий настрій підтримував професійний луцький DJ Шмель.

13. Від вказаних імен утворіть чоловічі та жіночі найменування по батькові, поставте їх у родовому, давальному та кличному відмінках: В'ячеслав, Ілля, Юрій, Сава, Левко, Лев, Євген, Євгеній, Григорій, Георгій, Микола.

14. Зредагуйте етично некоректні лексеми в поданих заголовках: «Цигани як невід'ємна частина луцької автостанції» («Конкурент», 29.05.2019); «Женяться цигани з українцями. Помінялася нація» («Волинь», 29.07.2020); «Українське село повстало проти свавілля циган» («ТСН», 19.01.2018); У Луцьку напали на негрів. Відео» («ВолиньPost», 05.03.2018); «Мережа вибухнула жартами про “п'яних негрів на танках” у Дебальцевому» («ТСН», 17.02.2018); «Продовження скандалу ПСЖ-“Інстанбул”: румунські судді стверджують, що темношкірий тренер називав їх циганами» (09.12.2020); «Азіати надали перевагу штучній свинині під час “сліпого” тестування – дослідження» (UNN, 11.10.2021); «Блондинка / білявка за кермом: у Києві жінка, переплутавши педалі авто, влетіла у бізнес-центр» («Вісті», 15.08.2020); «ЗМІ: скандальна блондинка, що трощила відділок поліції, – родичка прокурора ГПУ» («Українська правда», 05.02.2018).

15. Виправте помилки в реченнях із журналістських текстів:

1) Відкріпні талони під час виборів видаватимуться по пред'явленню паспорта.

2) Не буду скривати, що в 2004 році голосував не за того кандидата.

3) У даному випадку йдеться про недостатню кількість інформації відносно підприємства.

4) Землетрус на Філіппінах, силою 4,3 бали, призвів до загибелі 92 осіб.

5) Підвищити врожайність овочів, яких вирощують на Херсонщині, можна у 1,5-2 рази.

6) На території учбового закладу з'явилася нова послуга швидкісний бездротовий Інтернет по технології Wi-Fi.

7) МВФ готовий допомогти Україні при умові проведення реформ.

8) Згідно Інструкції про службові командировки в межах України і за кордон, відрядженому в межах України працівнику відшкодовується плата за бронювання готелю у розмірі не більше 50% його вартості за добу.

9) У Києві та регіонах за весь час висвітлення подій на Євромайданах, з листопада 2013 року по 3 лютого 2014 року, в госпіталь доставили сто двадцять два постраждалих журналісти.

10) Кабінет міністрів ще неготовий внести пропозиції щодо пенсійної реформи.

Тема 3

Займенники в медійному мовленні. Написання та відмінювання займенників у журналістських текстах.

Теоретичні питання для розгляду

1. Особливості вживання займенників у мові сучасних медіа.
2. Правопис відмінкових форм займенників.
3. Правила написання й особливості відмінювання складних (неозначених і заперечних) займенників.
4. Особливості вживання деяких займенників.

Практична частина

1. Теоретичний матеріал підготуйте самостійно:

Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. Київ : Наукова думка, 2020. 392 с.

Громик Ю. В. Український правопис : навч. посібник. Київ : ВД «Кондор», 2018. 166 с.

2. Запишіть подані займенники відповідно до правописних правил. Прокоментуйте написання.

*Де(що), (де)чого, в(де)кого, де(в)кого, аби(хто), аби(ким),
будь(що), аби(з)ким, скільки(небудь), хтозна(який), хтозна(з)яким,
із(хтозна)яким, будь(хто), будь(кого), до(будь)кого, будь(до)кого,
ні(що), ні(про)що, казна(що), ні(хто), ні(від)кого, хтозна(чий),*

(чий)небудь, (де)що, хтозна(в)чиєму, на(ні)що, який(небудь), у(якому)небудь, хто(сь), у(кому)сь, будь(з)ким, будь(на)кому, ні(до)кого, скільки(небудь), ні(про)що.

3. Поясніть відмінне написання займенникових форм.

Прийшов до нього; прийшов до його хати. Дивилися на неї; дивилися на її роботу. Ми зайшли до нього; ми обізвалися до його товариша. Ми були в неї; це було в її сестри.

4. Зредагуйте подані речення відповідно до основних мовних і технічних правил:

1) "Зазначається, що Яків Веремейчик є уродженцем села Заріка Любешівського району, - пише газета Нове життя."

2) "У їх сім'ї підростало дві доньки – Лідія й Ольга, пізніше народилося ще сини Микола й Мстислав."

3) "Центр соцпослуг діятиме у приміщенні по адресі проспект Соборності, 18 - у приміщенні РАЦСу"

4) "Заклад створюють, аби комплексно вирішувати питання соціального напрямку та надавати повний пакет соцпослуг лучанам в одному приміщенні, з врахуванням потреб людей з обмеженими фізичними можливостями."

5) "Спільне розслідування, проведене Радіо Свобода і шведським інформаційним агентством ТТ виявило, що Акілов був у прямому контакті з бойовиками «Ісламської держави» з Таджикистану до, під час і після нападу в Стокгольмі".

6) ""Укрзалізниця" від сьогодні почала продаж квитків на поїзд сполученням "Суми — Одеса"" .

7) "Вона оприлюднила фотоколекцію, зроблену в період з 1950-х по 1980-і роки".

8) "Перебери і очисти полуницю від плодоніжок і порчених ягід."

9) "Він пасся на березі річки і, прив'язавши коня до свого УАЗику, почав тягати по асфальту."

10) Мати - також член компартії, лікар за фахом, яка навіть займала посаду заступника міністра охорони здоров'я Румунії.

11) "У Запоріжжі керівник інституту попала на хабарі."

12) *"Україна не зможе поборотися за титул у Фіналі чотирьох, оскільки вона програла Словенії та втратила шанси на вихід в наступний тур."*

13) *"Однак, поступаючись за сетами впродовж матчу українці таки зуміли вирвати перемогу у грі з Туреччиною."*

14) *"Відео повністю розкрило дизайн Galaxy Note 9."*

15) *"Троє астронавтів приєднуються до американців Дрю Фьюстелу і Ріккі Арнольду, які вже знаходяться на станції."*

16) *"Дівчина не глядячи зриває кілька різних березових гілочок: рівних, гладких, кострубатих, вигнутих."*

17) *"Оберни полуничний букет красивим папером і пов'яжи бант."*

18) *"Також вражаючим це явище буде в досвітні години, а потім небесні тіла розтануть у променях сонця, що сходить."*

19) *"Кращий бомбардир чемпіонату України став гравцем португальської Бенфіки."*

20) *"Нападаючий донецького Шахтаря Факундо Феррейра перейшов в португальську Бенфіку."*

5. Прокоментуйте правильність уживання займенників котрий/котра, уведіть їх у контекст.

6. Відшукайте нормативні рідномовні відповідники:

Відзив, в залежності, заключення, висновки по викладеному, відмінити, в деякій мірі, в кінці кінців, для наглядності, додати, доказувати, досвід по розробці, задіяти, константувати, між тим, примірний, при наявності, приступати (до чого), навик, мова йде про, намітити, перелічити, підготувати, не дивлячись на, направляти, область виробництва, оточуюче середовище, по крайній мірі, поступати в університет, пред'явити документ, при виробленні, признавати, приймати до уваги, приміняти, при таких умовах, рішення проблему, рахувати, що, протирічити, прийняти міри.

Довідка: *деякою мірою, залежно від; висновок, закінчення; зрештою, врешті-решт; висновки з викладеного, скасувати, перенести, для унаочнення (увиразнення), додати, доводити, розпочинати, починати, відгук, залучити, констатувати, тим*

часом; скеровувати, спрямовувати, звертати; галузь виробництва; приблизний, орієнтовний; довкілля, навколишнє середовище; принаймні, щонайменше; за наявності, у разі; навичка; показувати, подавати; вступати до, надходити, чинити; під час вироблення, для вироблення; визнавати, брати до уваги, застосовувати; йдеться про; за таких обставин, у таких обставинах; накреслити, запланувати; перерахувати, перелічити; підготувати, незважаючи на, розв'язати проблему, вважати, що; суперечити.

7. виправте мовні помилки в реченнях:

- 1) Їх загинуло двадцять трое.
- 2) Найтепліше було у тисячу дев'ятсот сімдесят дев'ятому році.
- 3) Народилися малюки вагою до п'ятисот грамів.
- 4) На протязі дня тут обслуговуватиметься до шести десяти осіб.
- 5) Всі три голкіпера зараз тренуються.
- 6) До Дня Збройних Сил України презентували зворушливу пісню
- 7) Найстаріша людина світу сьогодні святкує День народження.
- 8) Гранд-готель є тією візитною карточкою Львова, в якій зупиняються найповажніші іноземні гості.
- 9) Кращі студенти Волині отримуватимуть високу стипендію.
- 10) Сидять вони з понурими виглядами, бо думають над місцевими бюджетами.

8. Прокоментуйте подане твердження: «Завдання редактора й полягає в тому, щоб не залишити в тексті недоведених, неточних, непрозорих для читацького розуміння фактів».

9. Утворіть правильні форми звертання (кличного відмінка): Вадим Юрійович, Олексій Петрович, Юлія Дмитрівна, Валерія Миколаївна, Валерій Степанович, Андрій Володимирович, Микола Дмитрович, Юрій Васильович, Олеся Петрівна, Ігор Степанович, Олег Гнатович, Світлана Миколаївна, Василь Гнатович, Лука Степанович, Назар Петрович.

10. Зредагуйте помилкові конструкції: повідомити новину Тимошко Богдану Йосиповичу; привітатися з Яцюк Яковом Хомовичом; призначити на посаду Сороку Олександра Анатолієвича; гарантувати безпеку Гальчук Ганні Северинівній; Вислухати Заяц Петра Федоровича.

11. Відшукайте редакторські помилки в поданих реченнях:

1. Особисто на мою думку. 2. Молодий юнак заради грошей убив стару жінку. 3. Тому нам слід задуматися над нашим підкоренням планети. 4. Ми зайняли перше місце на конкурсі. 5. Кожному гостеві нашого закладу подарували пам'ятний сувенір. 6. Школярам доручили прибрати шкільний двір. 7. Спортсмени різних країн вели гострі дуелі за олімпійські медалі. 8. Щоб світ став добрішим треба почати з самого малого. 9. Та один із братів іде на самий страшний гріх. 10. Добро повинно у будь-якому випадку, навіть самому складному, перемагати зло. 11. Ці люди думають, що володарюють над природою. Але це так низько. 12. Проте його приземленість дала про себе знати, а прагнення підкорити світ природи врешті-решт погубило його щастя. 13. На мою думку, добро заключається в любові. 14. Першою домівкою для первісних людей були печери, а їжею – м'ясо диких тварин. 15. Польоти людини в космос кожного разу розрушують озоновий шар. 16. Не випадково опинилися в цьому регіоні відразу двоє сенаторів. 17. Вчора ще тут було близько чотиреста камер. 18. Операції будуть проводитися п'ятдесятьма відсотками акцій холдингу. 19. Більше вісімсот тисяч пенсіонерів можуть жити тепер гідно. 20. Наша сучасна модерна цивілізація звикла до всіх вигод і комфорту. 21. Відродивши духовність душі. 22. Підкорювати вершини заради свого власного успіху. 23. На сьогодні креативна творчість вітається в нормальних фірмах, тому що вони хочуть отримати добрі прибутки. 24. Отже, навіть цей приклад доказує нам, що будь-які спроби підкорення природи закінчуються дуже небажано для людей. 25. На картині намальовані часи кріпаччини. 26. Одні все життя живуть в одному місці, ходять в одну школу. 27. Сучасний розвиток науки дозволяє прослідковувати шляхи для розв'язання цієї проблеми.

12. Зредагуйте помилкові конструкції, зафіксовані в газеті «День»: *на посаду прем'єр-міністра Сергія Тігіпка; мав величезне бажання імпонує; невідомо лідером опозиції; перед пам'ятником Тарасу Шевченку; Ліквідація Міністерства доходів і зборів України дуже несвоєчасне рішення, яке може призведе лише до поглиблення економічної ситуації в державі; Незалежність Україні; Близького 30 екземплярів; відповідальність за долю цієї резонансної і історичної справи на неї; робота виборчих дільниць було продовжено; у східних та південних областях України; сприятиме надання; 43 президента США; може реагувати лише на виведенні санкцій; останні роки він захопився живописом; упродовж останніх шість тижнів; мають нагоду почуте «Краще»; IX Дні польського кіно; не повинна перевищували певний об'єм, певну кількість знаків; існують дві версії щодо подій 6 квітня; Донецьке СБУ захоплювати тричі; містом Волноваха; долучених до проекту фахівці.*

13. Відшукайте етично некоректні лексеми й підберіть правильні відповідники: *Блондинка і драгер: спіймана за кермом п'яна дівчина стала приводом для дискусії в мережі» («РБК-Україна», 13.08.2019); «Пенсіонери старше 70 років отримують доплати до пенсії з наступного року» («Економічна правда», 15.09.2021); «Українським пенсіонерам доплатять по 300 гривень: хто отримає надбавку» («Слово і діло», 15.09.2021); У Києві орудує бабця з очумілими ручками – поцупила у дитини "колеса", щоб кататися на пенсії» («Знай.ua», 10.03.2020); У Китаї 100-річний дід одужав від коронавірусу» («УНІАН», 10.03.2020); «ЗМІ розповіли, хто той дідусь, який зумів прогнати московських попів віршем Кобзаря» («Вголос», 30.07.2018); Пансіонат останньої надії: як живуть старі люди на прикордонні Чернігівщини (фото)» («Cheline», 01.11.2022); «Молоді люди п'ють горілку, а старі – ліки» («Gazeta.ua», 05.10.2020); У Луцьку безхатченки організували паркувальний бізнес» («Главком», 18.08.2021); «“Я, фактично, – бомж”: історія рівненського безхатька, переселенця із Северодонецька» («Четверта влада», 05.04.2023); «Бомжі бояться не вулиці, а холоду» («Закарпаття онлайн», 01.12.2019); «Понад три*

сотні українських біженців у Британії стали бездомними» («Суспільне», 12.05.2023); «Мати-одиначка з чотирма дітьми розповіла про роботу вебкам-моделлю. Фото» («UAinfo», 06.08.2023); «У РФ батька-одинака чотирьох дітей оштрафували і заарештували через українську музику» («УНІАН», 13.10.2022).

Тема 4

Числівники в мові сучасних медіа. Правопис та відмінювання числівників.

Теоретичні питання для розгляду

1. Особливості відмінювання числівників від одного до десяти.
2. Відмінювання числівників із десятими, сотими, тисячними.
3. Відмінювання числівників 40, 90, 100.
4. Відмінювання числівників *тисяча, мільйон, мільярд, нуль*.
5. Правопис числівників та відчислівникових складних слів.
6. Правила сполучуваності числівників з іменниками.
7. Числівники в медійному мовленні. Запис цифрової інформації.

Практична частина

1. Провідмінійте, наводячи всі паралельні відмінкові форми, числівники 971, 565, 189, 347, 738.

2. Використовуючи подані словосполучення, утворіть складні прикметники, прокоментуйте їх написання.

Два бали, два яруси, два електроди, два мільйони, два атоми, дві зміни, три доби, три осі, три гривні, чотири дні, чотири опори, чотири тисячі, чотири компоненти, дев'ятнадцять градусів, п'ятдесят шість кілометрів, сімдесят років, двісті пудів, вісімдесят п'ять тонн, сто шістнадцять грам.

3. Числівники *півтора* або *півтори* поєднайте у словосполучення з іменниками *яблуко, метр, кілограм, гектар, гривня, доба, година, рік, секунда, вагон, місяць, тонна, десяток, зміна*. Простежте використання таких словосполучень у журналістських текстах.

4. Проаналізуйте подані словосполучення з погляду їх нормативності. У випадку порушення норми зреагуйте.

Два студента, півтора вагона, дожити до дев'яносто шість років, двоє ножиць, двоє мішків, двоє курей, півтора гривні, тридцятєро учнів, два мільярда, три селянина, обидвом учасникам, два громадянини, вісім цілих сім сотих кілометрів, два з половиною вагона, два професори, півтора місяці, півтори тижні, сім десятих процента, двістітисячне військо, п'ятсотрічний ювілей, двохтисячний рік, обидвох синів, статисячний відвідувач, півтора десятки років, двомільйонний житель, шестидесятирічний ювілей, із сорокома студентами.

5. Виберіть коректний запис цифрової інформації в журналістських текстах: 20 / двадцять автомобілів, 30 / тридцять гривень, 6 / шість олівців, 150 / сто п'ятдесят гектарів, 156 / сто п'ятдесят шість студентів, 1–2 / I–II рівні акредитації, у 20 / XX столітті, 50 / п'ятдесяти кілометровий.

6. Розкрийте дужки, утворивши словосполучення числівників з іменниками, запишіть цифри словами.

Варіант 1. 2 (повні відра), четверо (продавець), 156 (гривня), 0,8 (кілометр).

Варіант 2. 0,5 (гектар), 3 (веселі друзі), п'ятеро (малі курчата), 843 (трактор).

Варіант 3. Півтора (кілограм, слива), десятеро (хлопець), 5 (яскрава стрічка), 2 (мати).

Варіант 4. Багато (зошит), семеро (дівчата), 2/3 (гектар), 57 (рік).

Варіант 5. 1500 (рік), 6,14 (сантиметр), 3 (веселі дівчата), п'ятеро (лоша).

Варіант 6. Обидва (брат), троє (повні відра), 6 (стілець), троє (товариш).

Варіант 7. 22,4 млн. (тонна), четверо (товариші), 2 (нові трактори), 50 (нові книги).

Варіант 8. Півтора (літр, молоко), обидві (дівчинка), семеро (котеня), до 638 (студент).

Варіант 9. $\frac{2}{3}$ (площа), 4 (нові книги), четверо (підприємець), 4535 (нові машини).

Варіант 10. 7,4 (кілометр), троє (студент), 5 (ілюстрований журнал), 576 (деталь).

Варіант 11. 7 (новенький зошит), п'ятеро (друзі), 0,84 (кілометр), 10579 (гектар).

Варіант 12. 1989548 (пуд, хліб), 263 (випускник, школа), 40 (орендні підприємства), 1,5 (мільйон, гривня).

Варіант 13. Семеро (абітурієнт), $\frac{5}{8}$ (вся площа), 548 (кілометр), 3 (відро, молоко).

Варіант 14. 5 (книжка), семеро (теля), $6\frac{2}{3}$ (площа), 437 (кілометр, дорога).

Варіант 15. $\frac{4}{5}$ (запланована робота), 450 (мішок), семеро (молода ялинка), 20 (двері).

7. Зредагуйте текст відповідно до мовних і технічних правил:

Ковель - одне з найдревніших міст західної України. Боротьба з порушенням авторських прав є одним із міжнародних зобов'язань України, тому ми приділяємо цьому питанню велику увагу", - запевнив прем'єр. Екс-нардеп Микола Левченко, який проживає в даний час в Росії, звернувся до переобраному російському президенту Володимиру Путіну з проханням посприяти поверненню Донбасу до складу України. У зв'язку з різким загостренням бойових дій на Донбасі штаб української армії вдається до термінових заходів. Наступний термін президента Росії Володимира Путіна обіцяє бути дуже непростим. Також я хочу привести з собою відданих людей, які конкретними рішеннями і кроками будуть міняти Україну. У квітні 2018 року уряд реалізував другий крок реформи - осучаснив виплати військовим пенсіонерам. Прем'єр-міністр України звернувся до глави МВС Туреччини Сулейману Соїлу з пропозицією про створення тристоронньої робочої групи в складі представників України, Туреччини і Катару. Українцям обіцяють відчутні зміни на дорогах вже в цьому році. Він підкреслив, що така увага проблемі виявляється через те, що "Україна посідає одне з перших місць в Європі за показником травматизму на дорогах. У цьому році ми

виділили на будівництво доріг 47 млрд грн. І не випадково майже 2,6 млрд грн – безпосередньо на заходи з безпеки руху. Уряд опрацьовує формулу ціни на газ, яка б "враховувала б поточну економічну ситуацію та глибокий соціальний аспект". Кабінет міністрів України розірвав програму економічного співробітництва з Росією на 2011-2020 роки. У програмі розглядалися цілі і засоби розвитку російсько-українського економічного співробітництва. У 2017 році Україна почала експортувати в країни Європейського союзу 357 нових товарів, частка Європейського Союзу в загальному експорті з України становить 40,5%. Довгий час фаворитом букмекером була представниця Ізраїлю Нетта Барзілай. Напередодні конкурсу Європейський мовний союз, який є організатором "Євробачення", змінив правила підрахунку голосів національних журі. Як повідомляється, тепер голос окремого члена журі буде "важити" менше, ніж в сумі з голосами інших членів журі. Режисером-постановником номери став Олег Боднарчук, який також є продюсером Микити. Олег розповів, що головна технологія номери - це артист. Потенційно небезпечний астероїд, ймовірно, становить приблизно 300 метрів в діаметрі, пройде повз Землі цієї середи, 9 травня. Цей космічний камінь, що отримав назву 2008 TZ3 пролетить повз нашої планети в 10:06 UTC, залишаючись від неї на безпечній відстані приблизно в 6,5 дистанцій Земля-Місяць. Зараз завдяки Гольфстріму зберігається відносно теплий клімат у західній і північній Європі, з-за нього не замерзає порт Мурманськ. На шкільній лінійці у Новомосковську Дніпропетровської області середньої школи №6, відразу стало погано майже двом десятків учням. Ураган – вітер, швидкість якого перевищує 32 м в секунду. Називання ураган прийнято використовувати на Американських континентах і в Європі. Найнебезпечніші з ураганів – ті, які утворюються неподалік від узбережжя, т. к. вони обрушують на берег величезні хвилі. У США ураган прийнято давати імена, причому в алфавітному порядку, починаючи з літери «А». Кожен рік імена дають знову. Саме слово «ураган» відбулося від Хуракана – так звали бога страху в індіанців одного південно-американського

племені. Тропічні урагани часто підрозділяють на урагани, що зароджуються над Атлантичним океаном і над Тихим. Щоб виник ураган, температура води піднімається мінімум до +27°C.

8. Напишіть правильне відмінкове закінчення в поєднанні числівників з іменниками: два + депутат, три + стілець, 11 + курча, п'ять + жінка, сім + чоловік, 7,8 + кілограм, три з половиною + апельсини, півтори + тонна, півтораستا + гривня, 5,6 + гектар, 2+ поверховий, 3 + елементний, 70 + річний, 2 + овальний, 44 + делегат, 123 + стіл, півтора + семестр, 3 + президент, близько 40 + мільярдів.

9. Зредагуйте словосполучення. Укажіть терміносполуки і поясніть їхнє значення.

В самий раз, органи самоуправління, втратити свідомість, розписатися у відомостях, користуватися льготами, відпала необхідність, в силу закону, в силу обставин, в строгому смислі слова, вступає в силу, залишаємо за собою право, немає смислу, попереджати хворобу, служити підставою, у протилежність, у цьому відношенні, це не має відношення до справи, це не рахується, явна помилка.

10. Прокоментуйте, як позначити час на поданій картинці.

11. Зредагуйте помилкові конструкції на позначення часу: десять годин тридцять хвилин, пів одинадцятої, без двадцяти одинадцять, десять годин п'ятдесят хвилин, десять хвилин після десятої, десять годин десять хвилин, десять одинадцятої.

12. Поєднайте подані числівники з іменниками: семеро (депутатка / депутат), 243 (львів'янин), півтора / півтори (місяць), півтора / півтори (доба), півтора / півтори (літр), 4,6 (мільйон гривня), 284 (учасник), відвантажили 23 (мішок), закупили 1,5 (тонна), присутні 6 (учасник), поговорили з 2 (викладач), ідемо 7,5 (година), в залі 141 (слухач), на конференції 963 (учасник), замовили 45 (подарунок), відсутні 8 (здобувач освіти), 0,07 (гектар), 2,5 (доба), 6,9 (метр), 34 (громадянин), 265,07 (кілометр), серед 244 (мешканець), із 243 (особа), понад 456 (житель), із 48 (учасник), вручили 93 (учень).

13. Зредагуйте помилкові конструкції: близько шестиста учасників, у сумі сто семидесяти гривень, викладено на сто сорок сім аркушах, у шестидесятирічних осіб, двохкратному розмірі.

14. Зредагуйте помилкові конструкції із медіатекстів щодо числової форми присудка: Утім, уже сьогодні багато хто називають нас жіночою бригадою «тітушок». На все життя вразили його особливість характеру. Минулої неділі кримська влада влаштували вшанування незаконної «самооборони». Окупація частини території вказують на дуже погану попередню політику. У ніч з вівторка на середу із захопленої будівлі СБУ в Луганську змогли вийти 51 особа без зброї. Близько 100 осіб зібрались на акцію «Піаніно для Донецька». Вода заповнило б увесь ковчег. Потрібно було особливих дітей-артистів.

15. Відшукайте логічні помилки в поданому фотофрагменті:

«Е, стій! Є на світі такі, котрі мене бояться, і то живуть, та чого ж мені не жити?»

І повернувся заєць додому.

ЛИСИЦЯ ТА РАК

Б

іжить лисичка полем. Добігає до річки, аж дивиться рак виліз з води на

камінь та клешні точить, щоб гостріші були.

Тема 5

Особливості вживання та написання дієслівних форм

Теоретичні питання для розгляду

1. Особливості вживання та правопис дієслівних форм.
2. Складні випадки українського дієвідмінювання.
3. Правопис особових закінчень теперішнього й майбутнього часу дієслів I та II дієвідмін.
4. Творення, особливості вживання і правопис дієслівних форм минулого та майбутнього часів.
5. Творення, особливості вживання і правопис дієслівних форм умовного та наказового способів.
6. Особливості сполучуваності деяких дієслів з іншими словами.

Практична частина

1. Визначте дієвідміну. Подані дієслова запишіть в 1 та 2 особах однини, а також 3 особі множини, прокоментуйте особові закінчення. Простежте використання особових форм шести довільно обраних дієслів у журналістських текстах.

Нести, носити, краяти, кроїти, стерегти, сторожити, колихати, чистити, волочити, волокити, свистіти, свистати, рости, ростити, лізти, лазити, білити, біліти, стукати, стукотіти, хропіти, хропити, їздити, слатися, стелитися, гуркотіти, гуркотати, везти, возити, полоти.

2. Подані дієслова запишіть в формах 1 та 2 особи однини минулого й майбутнього часу.

Помічати, помітити, позичати, позичити, скористатися, натякати, натякнути, брати, взяти, допомагати, допомогти, платити, заплатити, рахувати, перерахувати, злегковажити.

3. Подані дієслова запишіть в усіх можливих формах наказового способу.

Розрізати, вивчити, озвучити, поставити, брати, взяти, ознайомити, визволити, повірити, затьямити, вдарити, прагнути, колихати, знайти, знаходити, виміряти, вимірювати, підкреслити, винести, повірити.

4. У поданому документі підкресліть усі дієслівні форми, схарактеризуйте їх за морфологічними ознаками (форма дієслова, вид, час, спосіб, дієвідміна).

Характеристика

*Захарченка Івана Петровича,
головного економіста відділу заробітної плати та
соціально-трудова відносин обласного управління праці
та соціальних питань, 1946 року народження, освіта
вища, за фахом – економіст*

Захарченко І.П. працює головним економістом відділу заробітної плати та соціально-трудова відносин обласного управління праці та соціальних питань з березня 1994 року. за короткий час набув досвід аналітичної роботи з питань праці і трудових відносин, володіє умінням грамотно, аргументовано і коротко викладати і оформляти документи. Працює творчо, вміє бачити і зосереджуватися на головному.

Звертає увагу на поліпшення методів роботи. Конкретно займається питаннями реалізації цільової комплексної програми підвищення ефективності використання трудових ресурсів області, запровадження передових форм організації праці.

Систематично працює над підвищенням свого теоретичного рівня, Ю економічних знань, виступає з лекціями з питань оплати праці та соціально-трудова відносин на семінарах.

Самокритичний, визнає власні упущення.

Бере активну участь у громадському житті управління. Є членом профкому управління.

Користується авторитетом серед колег по роботі, скромний в побуті, сім'ї.

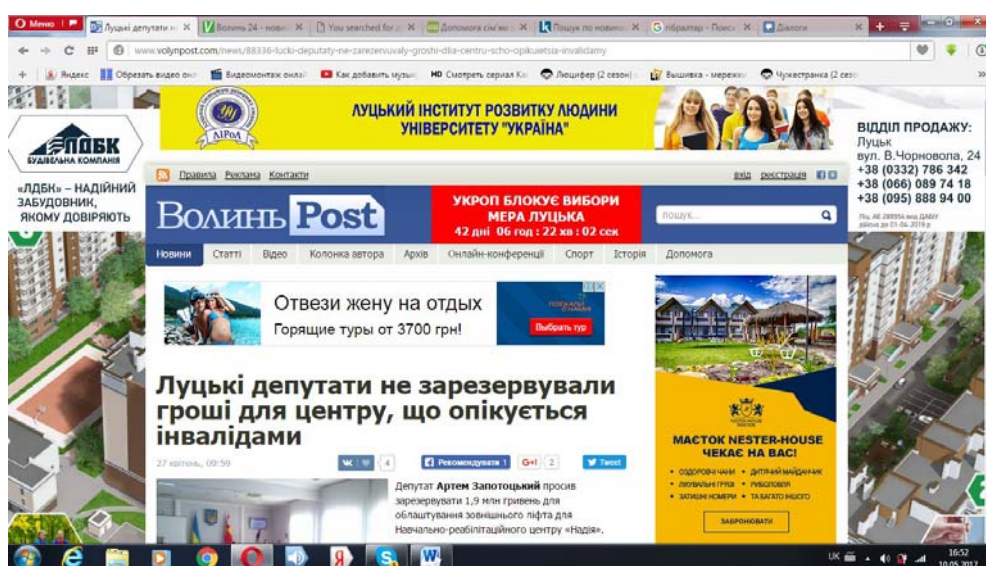
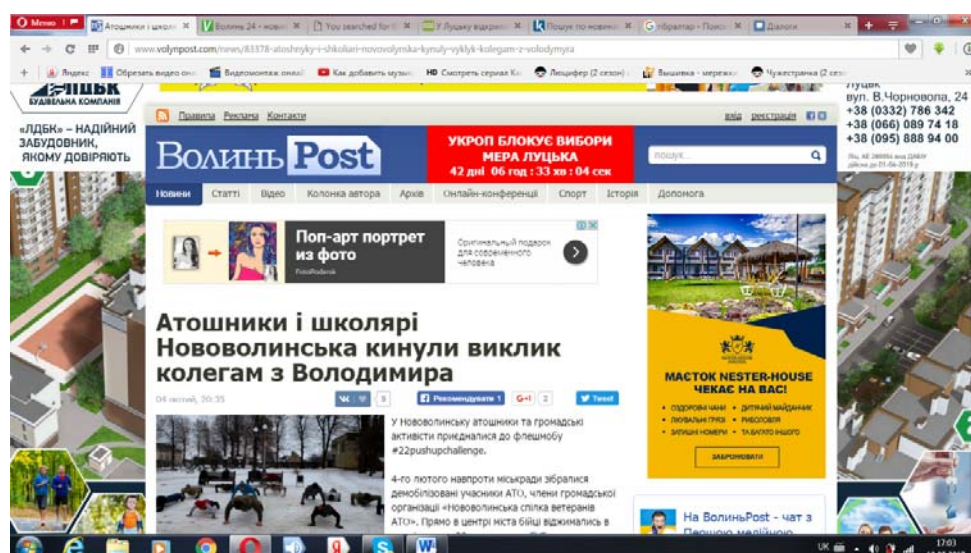
Поряд з цим Захарченку І.П. необхідно проявляти більше оперативності у виконанні доручень начальника відділу, частіше бувати у трудових колективах.

Захарченко І.П. відповідає посаді, яку займає.

5. Зредагуйте поданий текст згідно з мовними нормами:

Нещодавно Луцьк спалахнула новина - на річці Стир відновили судноплавство. Восстаннє Луцьк вважався портовим містом у 1990-х. А сама історія судноплавства у Луцьку тягнеться ще з князівських часів. Перші плавальні пристосування на Стиру з'явилися, мабуть, як тільки територію Луцька стали заселяти люди. Починаючи з XII століття Луцьк став виходити на самостійну політичну арену. Це спричинилося згодом і до суттєвого економічного пожвавлення. Для будівництва замку Любарта з півдня по річці справляли матеріали. На місці, де зараз стоїть ресторан «Корона Вітовта», була пристань, куди довозили матеріал.

6. Прокоментуйте заголовки журналістських матеріалів із погляду дотримання мовно-етичних норм:

7. Відшукайте приклади тавтології в поданих реченнях:

1. У своїй кіноповісті «Зачарована Десна» він описує свою безмежну любов до природи. 2. Та згодом письменник напише іншу повість. 3. Тому нам слід задуматися над нашим підкоренням планети. 4. По-друге, вплив на природу може призвести до негативних наслідків. 5. Прикладом цього може слугувати політика Хрущова. Коли він вирішив догнати і перегнати Америку, то він підписав кукурудзяну реформу.

8. Рубрика «Мовна культура». З'ясуйте правильне вживання слів-паронімів «білет» і «квиток», «компанія» і «кампанія», «адрес і адреса». Складіть із кожним із цих слів речення.

9. Зредагуйте помилкові конструкції із журналістських текстів: 1. Але чи навчилися ми чомусь від невдач в політиці урядів, інституцій і міжнародної дипломатії, які сталися влітку 1914 року? 2. Було побито один із найбільш знакових рекордів у світовому спорті, який протримався 21 рік. 3. Рішення прийнято під час позачергової сесії Сумської обласної ради, що відбулася 2-го березня. 4. Автомобіль «Понтіак файерберд» 1986 року випуску, що належав знаменитому «рятувальникові Малібубу» [...], продано за \$152, 6 тис. 5. Порозуміння харківських Майдану й антимайдану після аналізу нових можливостей регіонів, які реалізовуватимуться в процесі реформи державного устрою України мало б дати старт естафеті дискусій заради порозумінь. 6. В обласному конкурсі народно-інструментальної музики «Калинова сопілка» [...], який нещодавно відбувся у Ковелі, одне з призових місць здобув ансамбль інструментальної музики педагогів Палацу учнівської молоді Луцька «Сузір'я».

10. Зредагуйте некоректні заголовки, що порушують етичні норми: «На зламаних ногах далеко не втечеш: в Одесі небезпечний злочинець поплатився за спробу втечі» («Obozrevatel», 28.11.2019); «Поліція взялася за франківських твалтівників: вручено дві підозри та 6 повісток» («Правда», 01.02.2023); «На Хмельниччині судитимуть твалтівника, жертву якого встановили за допомогою ЗМІ» («День за днем», 19.11.2022); Вбивство 16-річної на Полтавщині: твалтівник

шантажем змусив друзів позбутися тіла – ЗМІ» («УНІАН», 03.07.2021); «На Луганщині орудує небезпечний маніяк: поліція просить про допомогу» («Aspi News», 09.01.2021); «“Пардон, я присяду”: у Києві ширяться чутки про маніяка-вбивцю» (31.08.2023); «ЗМІ назвали можливого вбивцю Пригожина» («Кореспондент.net», 26.08.2023); «Вбивцею військового у Києві виявився український чемпіон, – ЗМІ» («UAinfo, 23.10.2022»); «Колишній алкозалежний зараз сам рятує людей від страшної звички» (t1.ua, 18.07.2020); «Алкоголік – не тільки той, хто риється у смітнику. А й той, хто потайки п’є витримане віскі» («Високий замок», 27.08.2018); «Наркозалежний тероризує мешканців будинку у Звенигородці» («Вісті Черкащини» (23.06.2020); «У Луцьку затримали наркомана, який поцупив поштові ящики» («Волинь24», 30.09.2018), «У Луцьку наркоман в одязі перепливав річку» («Волинь24», 16.10.2018).

11. Знайдіть до поданих слів правильний український відповідник: багаточисельний, більше ста, в деякій мірі, військовий (як іменник), виконуючий обов’язки, завідуючий відділом, згідно постанови, відповідно з інструкцією, користуватися попитом, на рахунок цього питання, на протязі року, надсилати за адресою, співпадати поглядами, торгівельна марка, учбовий рік, вимогливий жюрі, пробки на дорозі.

12. Розкрийте дужки і правильно побудуйте словосполучення:

1. Завдавати (біль, клопіт, прикрощі, образа, удар).
2. Скуштувати (страва, вода, хліб, борщ, обід).
3. Зазнати (поневіряння (мн.), кривда, горе, несправедливість).
4. Жалкувати (молодість, здоров’я, гроші, брат, коханий).
5. Глузувати (старий, сестра, люди, вайлуватість).
6. Навчитися (ремесло, мова, математика, економіка).
7. Зректися (батьки, погляди, друзі, релігія).
8. Докоряти (брат, син, студенти, людина, влада).
9. Одружитися (наречена, знайома, сусідка).
10. Чекати (товариш, виплата, реабілітація, автобус).
11. Захворіти (грип, пневмонія, ангіна, нежить).

12. Зглянутися (жінка, дитина, німецький, бідність, старість).
13. Заслуговувати (увага, допомога, відзначення, нагорода).
14. Дорікати (родичі, друзі, брат, студент, керівник).
15. Доглядати (онук, хворий, дідусь, старий, родич).

13. Відшукайте логічні помилки в поданих фрагментах:

1) *«В кінці заходу дітям була дана можливість виказати свою думку про акцію. Більшість з них розуміють, що є багато способів весело і корисно провести час, виключивши вживання алкоголю та цигарок. І часто шкідливі звички виникають "від нічого робити", "за компанію". Але існують різні спортивні клуби, гуртки, молодіжні об'єднання, де можна знайти друзів, для яких не потрібно, щоб їх друг вживав спиртне або палив. На жаль, сучасна молодь цього не розуміє. З цієї причини важливо, щоб волонтерський рух розвивався і набував масового характеру».*

2) *Найпопулярніше жіноче ім'я в нас Настя. На кожну тисячу новонароджених дівчаток з'являється в середньому 100 Анастасій. Це ім'я стабільно тримає першість уже п'ять років підряд. Не менш популярні Анна, Марія і Катерина.*

3) *Лікар і медсестра виходили мовчки, про щось перемовляючись між собою.*

4) *Перший приз здобув студент 3-го курсу, який набрав 15 очок, отримавши 12 перемог і звівши одну партію в шахи внічию.*

5) *Мистецтво не знає обмежень. Мистецтво має різні обмеження, зумовлені християнською етикою, законами жанру тощо.*

14. Зредагуйте етично некоректні лексеми в поданих заголовках: *«На Волинь розселили 13 тисяч біженців. Є ще місця для 5 тисяч осіб» («Волинські новини», 15.03.2022); «На Волині розселили понад 6 тисяч біженців» («Волинь Post», 05.03.2022); «Повідомили, скільки тисяч біженців розселили на Волині за добу» («Конкурент», 07.03.2022); «Куди звертатись біженцям у Львові та як їм допомогти» («Zaxid.net, 26.02.2022); «Допомога біженцям у Львові: куди звертатися переселенцям» («УНІАН», 14.03.2022);*

«Львів'ян просять допомогти біженцям: що потрібно» («Суспільне. Новини», 24.02.2022).

15. Відшукайте фактичну помилку, проаналізувавши текст і подану ілюстрацію до нього:

Тема 6

Написання і вживання дієприкметників та дієприслівників.

Теоретичні питання для розгляду

1. Правопис та особливості вживання дієприкметників та дієприслівників.
2. Активні та пасивні дієприкметники, їх творення та особливості вживання. Ненормативність уживання дієприкметників на *-ач(ий) / -яч(ий), -уч(ий) / -юч(ий)*.
3. Творення та правопис дієприслівників.

Практична частина

1. Від поданих дієслів утворіть дієприслівники.

Оголошувати, оголосити, виїжджати, їхати, рости, ростити, ламати, ходити, залишити, залишати, волочити, волокти, свистати, свистіти, полоти, краяти, мостити, полоскати, кроїти, краяти.

2. Відберіть правильні відповідники до ненормативних дієприкметників активного стану: *триваючої, бажаячих, протестуючих, енергозберігаючі, вируючий, відбиваюча, діючими.*

3. Зредагуйте помилкові словосполучення із журналістських текстів щодо нормативності вживання дієприкметників: *керуючий партнер агенції, вічно сумуючі рідні, існуючих нині вузів, теплозберігаючі вікна, контролюючим структурам, існуючих прав громадян, підростаюче покоління, Агропромисловий комплекс для Волині є бюджетоутворюючим, збирали всіх бажаячих, правлячої на той час партії, воюючих сторін, оточуючих, існуючі маршрути, без правовстановлюючих документів, провокуючих впливів, керуючий, з оточуючими, згідно з діючим Кримінальним кодексом України, віруюча людина, підростаюче покоління, допомогти потребуючим.*

4. Якої фактичної помилки припустилися журналісти й редактори в поданні цього матеріалу (перейдіть за покликаннями).

«У Луцьку загорівся польський тролейбус»

<https://www.volynnews.com/news/extreme/u-lutsku-zahorivsia-trolleybus-11/>

Порівняйте матеріал на «Волинській правді» та інших інтернет-виданнях:

<http://www.pravda.lutsk.ua/ukr/persona/108490/>

<https://konkurent.ua/publication/12626/u-luckomu-depo-zagorivsyia-polskij-trolejbus/>

5. Зредагуйте речення відповідно до чинних мовних норм:

- 1. Листи - це зручна форма переписки між діловими партнерами.*
- 2. У засіданні приймали участь представники вищестоящих*

організацій. 3. Керівництво нашого закладу рахує, що ваша фірма невчасно розраховується за представлені послуги. 4. Абсолютна більшість цих наказів виконана. 5. Я вихожу на слідуючій остановці. 6. Читання – це її любима робота. 7. Завод заключив договір на продаж мінеральних добрив сільськогосподарським товариством Черкащини. 8. Не дивлячись на дощі, господарства району цього літа вчасно закінчили жнива. 9. На жаль, справи не змінюються у кращу сторону. 10. Я живу по вулиці Б. Хмельницького. 11. Консультації по фізиці відбуваються по середах і п'ятницях. 12. Бажаючи взяти участь в екскурсії повинні записатися у профкомі. 13. Правилами забезпечується сама швидка переписка, зберігання і доставка листів.

6. Зредагуйте речення. Запишіть їх у виправленому вигляді.

1. Бажаючи вийти на слідуючій зупинці, воврем'я попереджайте водія!

2. Хто цікавиться захоплюючими екскуріями по вулицям Києва, підійдіть до екскурсорода на привокзальній площі.

3. Підготовкою закінчивших школу до вступу у вузи займається знаючий преподаватель математики.

4. Приєднуюся до думки усіх переді мною виступаючих.

5. Переживаючий за престиж фірми працівник має усе виконувати якісно.

7. Вилучіть неправильні словосполучення, які не відповідають нормам літературної вимови: Ужити заходів, прийняти заходи; брати (взяти) участь, прийняти участь; погодити, поскорити погодження; вплинути, здійснити вплив; вирішити, розв'язати, забезпечити рішення; боротися, проводити боротьбу; не можна визнати задовільним, не може бути визнаним задовільним; не з'являються на заняття, мають місце випадки неявки на заняття; прошу надати мені відпустку, прошу Вашого дозволу про надання мені відпустки; треба направити, повинен бути направлений; присутні одностайно схвалили, одностайне схвалення дістала.

8. Мовний пазл. Знайдіть правильні пари-пазли до невластивих нашій мові конструкцій: моя автобіографія,

написати об'яву, переписка з товаришем, учбовий процес, відносини між здобувачами освіти, стосунки між державами, виражати думки, отримати освіту, освоїти правила, приймати участь, я рахую, оцінки по предметах, здавати екзамен, у першу чергу, згідно (довідка-пазл: стосунки між здобувачами освіти, навчальний процес, листування з товаришем, написати оголошення, автобіографія, здобути освіту, висловлювати думки, відносини між державами, засвоїти правила, брати участь, я вважаю, згідно з, насамперед, скласти іспит, оцінки з предметів).

9. Зредагуйте помилкові речення з дієприслівниковим зворотом: 1. Проходячи повз везу, годинник пробив шосту годину. 2. Ще не ходячи до школи, мама читала мені вірші Марійки Підгірянки. 3. Побувавши в різних країнах, де вам сподобалося найбільше? 4. Читаючи цей роман, у моїх очах з'явилися сльози. 5. Прочитавши цікаву книжку, хочеться поділитися враженнями з іншими. 6. Читаючи роман Івана Багряного «Тигролови», виразно вимальовується постать Григорія Многогрішного. 7. Наполегливо тренуючись, нас не полишає віра в перемогу. 8. Розв'язуючи задачу, спочатку вона здалася мені дуже складною.

10. Укажіть на фактичні і правописні помилки у поданих заголовках (без звертання до тексту):

- 1) «На проспекті Волі палає мерседес нардепа Андрія Козюри».
- 2) «Вагітну жінку та ще кілька осіб волинські МНС-ники витягли з вогню».
- 3) «Волинські АТОвці можуть двічі на рік покращити здоров'я за державний кошт».

11. Відредагуйте текст листа:

Шановні панове!

Ми просимо надіслати нам прескуранти (прайсси) на всі види вашої продукції. Ваша фірма являється головним дистрибутором з продажі поперечно-шліфуфальних верстатів в Україні. Ото ж просимо насамперед повідомити, на яких умовах Ви могли б заключити довгостроковий договір поставки.

12. Відберіть правильні рідномовні відповідники до анормативних конструкцій: *дане питання, приймати участь, згідно протоколу, діюче законодавство, відповідно з цим, на рахунок мене, на протязі декількох днів, підводити підсумки, більша половина присутніх, відносно цієї справи, висловитися по зазначеній проблемі, вірна думка, надсилати по адресу, слідує дії такі, займати посаду, точка зору.*

Тема 7

Норми вживання й написання сполучників і прийменників з іменними частинами мови

Теоретичні питання для розгляду

1. Правопис прийменників
2. Особливості вживання деяких прийменників.
3. Правопис сполучників.

Практична частина

1. Рубрика «Мовна культура». Проаналізуйте 2 привітання українських політиків зі святом 8 Березня щодо мовної культури, укажіть на виявлені помилки.

2. Як правильно сказати «сходити за хлібом» чи «сходити по хліб»? Дивіться відео О. Авраменка

<https://www.youtube.com/watch?v=dRavIhdKoL0>

3. Коли правильно, а коли ні вживати прийменник біля?: *біля 11-ї години, біля дошки, біля столу, біля 100 гривень.*

4. Подані прийменникові конструкції запишіть відповідно до правописних правил.

За(ради) прибутку, із(за) кордону, по(серед) поля, з(по)між учасників, за(для) втілення задуму, по(над) хмари, з(по)за хат, по(під) вікнами, з(по)під воріт, з(над) річки, з(під) коліс, за(для) клієнта, з(по)серед акціонерів, у(наслідок) виплати боргу, у(про)довж року.

5. Запишіть, розкриваючи дужки. Правильно розмежуйте прийменники та префікси.

Повернули (в)бік річки, подивився (в)бік, пішли (у)глиб лісу, коріння пішло (у)глиб, стати (на)бік товариша, звернути (на)бік, заглянув (у)середину, (у)середину кімнати, вийти (на)зустріч, (на)зустріч матері, (на)зустріч зібралися однокурсники, подарувати (на)пам'ять, вивчити (на)пам'ять, зробити (по)своєму, суджу (по)своєму синові, ставитися (по)батьківському, ходжу (по)батьківському подвір'ї, працювати (у)двох зручніше, (у)двох кімнатах, поніс із хати (на)двір, спинився (в)середині, (с)початку подумай, (з)початку семестру, підійшли (до)гори, здійняв руки (до)гори, (з)краю села, сидів (с)краю.

6. Зредагуйте ненормативні конструкції із прийменником *по*, зафіксовані в газеті «День»: *підняття по тривозі, по цій резолюції, раз по раз, по морально-етичних причинах, союзників по НАТО, по всій Європі, по його приїзду в Київ, по цей день, призначили головою Штабу АТЦ по звільненню будівлі СБУ, по абсолютній більшості території.*

7. Зредагуйте помилкові конструкції з уживанням прийменників у журналістських матеріалах: *говорять на різних мовах; він може реагувати лише на виведенні санкцій на третій рівень і подальше нарощування військової присутності НАТО в прикордонних регіонах і країнах; але ж я сам дуже добре пам'ятаю, що серед тих, хто потрапив до будівлі СБУ в Луганську, були військові, які зовсім не виглядали як дилетанти; але найближчим часом не може бути й мови повернення до *business as usual*; він вживатиме всіх заходів до того, щоб кримськотатарський народ не поніс жодних додаткових страждань.*

8. Зредагуйте анормативні конструкції відповідно до чинних мовних норм.

1. Волонтери за три роки зібрали три мільйони гривень на лікування хворих на рак крові дітей. 2. Вчора генсек ООН Пан Гі Мун виступив з посланням з нагоди 20-их роковин геноциду в Руанді. 3. Для цього існують операція «Хвиля» по недопущенню масових заворушень і «Фортеця» по захисту адміністративних будівель. 4. Рятувальники не дали добра на вихід на лід. 5. Народна команда

нового головного тренера Віктора Богатира має найсерйозніші наміри у цьому сезоні піднятися у рейтингу – виграти чемпіонат України з футболу серед клубів другої ліги і перейти у першу.

9. Прочитайте речення та прокоментуйте написання слів, що в дужках (усно).

1. Чи й справді необхідно, що(б) жінка була мужня? 2. Далека, небезпечна путь, – гей, не зважай, матросе! Та(ж) хвилі приязно гудуть, міцні, надійні троси. 3. Змолоду треба набратися знань, що(б) не пуста була твоя власна криниця. 4. Вночі все та(ж) декорація світу: море, вершини гір, місяць. 5. Що(б) прийшло на землю сподіване щастя, треба великої праці. 6. Життя таке коротке – то(ж) спішімо робити добро. 7. Я не знаю, як(би) склалася моя доля, коли б її не оберігала моя мати. 8. Як(би) не крутила хуртовина, блисне сонце – крига розтає. 9. В криницю старості не заглядай, про(те), яким будеш, ще не гадай. 10. А за вікном щасливі люди про(те), що є, про(те), що буде, поміж собою гомонять. 11. Втомився жити серед підлоти, про(те) я розпач в душу не пускаю. 12. Я люблю тебе, друже, за(те), що не можу тебе не любити. 13. На лугах ще трави некошені, за(те) в полі вже жито квітує. 14. Та(ж) ми з тобою колись були товариші. 15. Та(ж) думка і мені не давала спокою. 16. На те(ж) і щука в морі, щоб карась не дрімав. 17. Все одно, що(б) не сталося, ми не розлучимось. 18. Не смійся з другого, що(б) тобі не було того. 19. Як(би) знав, де впав, то й соломки б підслав. 20. Не радий хрін тертушці, а про(те) на кожній танцює. 21. Взимку холодно, за(те) комарі не кусають. 22. За(те) ми любимо Вітчизну, що іншої нема й не буде. 23. За моїми відомостями, вони в саду і при(тому) в найкращому настрої. 24. Я при(тому) не був і нічого сказати про це не можу.

10. виправте помилки: із-за непогоди, відповідно наказу, згідно наказу, із-за хвороби, по створенню програми, по всім правилам, відносно цього питання, щодо моєї участі, поряд мене, поруч зі столом, на протязі року, не дивлячись на мороз.

11. Прокоментуйте нормативність уживання прийменників: «на протязі / упродовж / протягом», «поруч / поряд», «відносно /

стосовно / щодо». Які з них нормативні, а які ні? Усно складіть із ними речення.

12. За яких умов уживання прийменника *по* допустиме, а за яких ні. Замініть ненормативні прийменники відповідними нормативними: *пішов по воду, заступник по виховній роботі, вишивати по шовку, по темі, по 15 студентів у групі, раз по раз, виступ по телебаченню, досвід по роботі з батьками, працюють по багато років, поїхав по ноутбук, мешкаю по вулиці, по створенню, погладити по голові, по всіх правилах, по обіді, по 15 березня, пішов по воду, по заявках, змагання по стрільбі, по нашим підрахункам, поговорити по душам, по одержанню диплома, по виконанні завдання, по коліна у воді, працює по домовленості.*

13. Відшукайте фактичну помилку на поданій фотоілюстрації:

ЧАРІВНА СКРИПКА

Є у мого діда скрипка чарівна,
Як в село приїду, ожива вона.
Плаче та сміється, кличе у танок,
Виплітають нотки з музики вінок.

Приспів:
Ті-лі ті-лі-лі, ті-лі ті-лі-лі, | *двічі*
Ті-лі, ті-лі, ті-лі, ті-лі, ті-лі-лі.

Я не раз таємно скрипку в руки брав,
Але все даремно — так і не заграв.
А дідусь сміється: "Слухай, онучок,
Скрипка не озветься, ти ж забув смичок!"

Приспів.

Так, так — це до нас
Скрипочка завітала.
Та не сама, а з усією
своєю ріднею.

Як стверджують археологи,
скрипка народилася на
території Західної України
ще в 14 столітті.

14. Усна гра: Уявіть собі, що Ви стоїте на зупинці в незнайомому місті і Вам потрібно запитати в перехожих, як доїхати

до тамтешнього парку. Яку форму звертання доречно використати, а яку ні? Поясніть, чому.

Добродію / добродійко, товаришу / товаришко, громадянине / громадянко, чоловіче / молодий чоловіче / жіночко / дівчино, пане / пані.

Запропонуйте свою формулу доречного звертання.

15. Проаналізуйте тексти оголошень, відредагуйте їх. Виправте, де потрібно, орфографічні та пунктуаційні помилки.

1. Продається візок для дитини зеленого кольору. Заінтересованих звонити по такому телефону... 2. Зніму квартиру вашого району. 3. Продаю квартиру в центрі. Срочно. 4. 14 лютого у приміщенні актового залу пройде вечір до дня закоханих. По завершенню бажуючі зможуть взяти участь у розвагах, іграх, конкурсах. Плануються шутки. 5. У суботу буде бій по боксу у важкій категорії. 6. За сприянням лікаря-психотерапевта у вас є можливість схуднути на протязі двох місяців. 7. Прозьба не вимагати у шофера спинятися у не дозволених містях. 8. Прокат лиж поміняв свій адрес. 9. Горілчані напої не повинні продаватися особам до 18 років. 10. Об'ява. Загубили кошеня. Прозьба вернути за нагороду. 11. Запрошуються на роботу сторожа зі стажом роботи не менше трьох років. 12. Перспективна у майбутньому і вродлива білявка шукає багатого чоловіка для створення сім'ї.

Змістовий модуль 2.
Основні правила вживання розділових знаків.
Формування пунктуаційної компетентності майбутніх
журналістів

Тема 8

Пунктуація: тире в простому реченні

Теоретичні питання для розгляду

1. Пунктуація: тире в простому реченні.
2. Особливості вживання тире між підметом і присудком.
3. Тире в неповному реченні.

Практична частина

1. Прочитайте речення. Поставте розділові знаки. Зверніть увагу на обов'язкові та факультативні розділові знаки між підметом і присудком, поясніть пунктограми.

1. *Ти кров трави на гострім лезі вітру. Ти відблиск сонця в дзеркалі свічі. Ти з циферблатів всі секунди витри і запали самотність уночі* (С. Стасюк). 2. *Будь-які згущення фарб обереги від бід* (М. Мартинюк). 3. *Сто доріг оберіг. А талан бути гордим сумним менестрелем. Манить мандрів солодкий дурман. Світ людський безнадійна пустеля* (М. Мартинюк). 4. *Життя несправжнє. Смерть дурна затія. Ілюзіям не важать аргументи* (М. Мартинюк). 5. *Життя чистилище перед безсмертям* (М. Мартинюк). 6. *Слова лиш тіні почуттів химери втраченого раю* (М. Мартинюк). 7. *Моє життя забута сповідь в нестримнім леті суєти* (М. Мартинюк). 8. *Безмежний кайф спізнати суть кохання!.. Безмежний драйв любити як востаннє!..* (М. Мартинюк). 9. *Битком набитий черговий автобус. Яскравий різний люд неначе глобус з меридіанами думок і фраз зітхань скрипінь* (Г. Яструбецька). 10. *Найгірше здається у цьому світі недо-любити недо-цвісти недо-йти недо-дати* (Г. Яструбецька). 11. *Польові квіти це близькість до природи пасторалі райської краси* (М. Моклиця). 12. *Мить і вічність два скуті слова дві назви життя* (М. Моклиця). 13. *Я сьогодні ветхий*

катер посеред моря без керма (Й. Струцюк). 14. А ніч наче пустка. А день ще й не дніє. А вітер робить в саду побори. Шукаю точку опори (Н. Гуменюк). 15. Диво весняне. Проснулося джерело. Вода як сльоза (В. Вербич). 16. Дощ пісня про безсонний часоплин про небо душі і Париж (В. Вербич). 17. Листок завислий золота пожертва осінньої печалі мареву століть (В. Вербич). 18. І падаємо нижче й нижче в навиворіт і в навпаки. Турніри наші сміховище. Парнаси наші смітники (Й. Струцюк). 19. А вітер у полі як пісня природи єдина. А сніг у саду як весільна свята чистота. А вітер у полі як дихання року нового. А сніг у саду як вишневий обтрушений квіт (В. Гей). 20. Листки осінні наче краплі воску... Пахуча свічка літа догоря... (В. Гей).

2. Прочитайте речення. Поставте розділові знаки. Прокоментуйте пунктуацію в неповних контекстуальних та еліптичних конструкціях. 1. З торішнього снігу залишився попіл із вчорашнього сонця проміння як дріт (С. Стасюк). 2. Шахівниця. На кону життя. Шахи пристосовані на плахи. Забуттям гірчить скупа кутя. Паморозь на віях замість страху (М. Мартинюк). 3. На екрані зими жінка і вітер. На збілілій землі тіней титри. Сто років самотності... (Г. Яструбецька). 4. На одному боці палуби збиралися шанувальники заходу сонця а на протилежному вранішньої зорі (М. Моклиця). 5. У кожному горідчику в кожному саду по всіх лугах і лісах квіткова повинь (М. Моклиця). 6. У серці твою України радість. У твою серці України муки (Й. Струцюк). 7. Витікає із ночі день з хмаровиння дощі зелені. Із мовчання скресає крик із поцілунку слова твої (Й. Струцюк). 8. Там у жодному погляді й слові ані брунечки фальші та кривди (Н. Гуменюк). 9. Квітець перейшов за свій екватор і хутко побіг до фінішу. У саду перецвіли абрикоси за ними вишні (Н. Гуменюк). 10. В очах штрихкоди снігопаду. Стоїть весна на рубежі зими (В. Вербич).

3. Доповніть речення правильними твердженнями:

- 1) Між підметом і присудком тире зазвичай ставлять....
- 2) Між підметом і присудком тире не ставлять за умови.....

3) Якщо присудок-іменник має при собі частки *як, мов, ніби, наче*, то тире.....

4) Кома перед словами *як, мов, ніби, наче* ставиться тоді, коли...

5) Можна ставити тире з метою смислового та інтонаційного виділення присудка чи підмета за умови....

6) Тире обов'язкове.....

7) Тире в неповному реченні ставлять.....

8) Тире як факультативний розділовий знак у неповному реченні...

4. Відшукайте помилки в заголовках журналістських матеріалів:

1) *Формула поповнення місцевих бюджетів: найбільшим громадам – найбільші субвенції.*

2) *Відсьогодні на Волині будуть зважувати великогабаритний транспорт.*

3) *У Луцьку обговорили порядок розміщення зовнішньої реклами в місті.*

4) *Принцеса Данії відкрила магазин простроченої їжі.*

5. Хвилинка мовної культури. Наведіть правильні рідномовні відповідники: *я вибачаюся, пане Петренко, пані Петренко, в десять годин, п'ятнадцять хвилин після одинадцятої, більша половина книги, пару хвилин, зустрічаються помилки, вірно сказав, із-за непогоди, відповідно з документом, згідно інструкції, здавати екзамен, виступ по телебаченню, підписка на газети, відмінити рішення.*

6. Відшукайте логічні помилки у поданих фрагментах:

1) *Мистецтво не знає обмежень. Мистецтво має різні обмеження, зумовлені християнською етикою, законами жанру тощо.*

2) *Ціни на продукти харчування в області з початку року зросли більше ніж на 8 %. ... Згідно зі статистикою найбільше подорожчали яйця – аж на 6 %.*

3) *«Місячне затемнення найбільше впливає на особисте життя, сферу кохання, дітей.*

4) *На фоні зменшення кількості навмисних вбивств та розбоїв в області зросла загальна кількість злочинів*

7. Чи правильно вживати слова «купляти» і «купувати» як синоніми? <https://www.youtube.com/watch?v=vLFNcUG3pPs>

А «заступник» і замісник»? Чим відрізняються ці слова?
<https://www.youtube.com/watch?v=cnbgeZsNOpc>

Чи є в нашій мові слово «спасибі»? Чи доречно його вживати?
https://www.youtube.com/watch?v=P2JyJP_HBek

8. Зредагуйте речення, виправивши лексичні огріхи:

1. *Заїхавши у парк, у вічі падають красуні-ялини.*
2. *Ця зима, а які в неї примхи, захудерлила, мела два дні, а люди відкидались цілий тиждень.*
3. *Часто тріпочучи крильцями, я побачив метелика.*
4. *Хлопці грали у футбол і закинули його у вікно.*
5. *Білка покрита пухнастою шкірою.*
6. *У Миколи такий стрункий ніс!*
7. *В цей час до Остапа підійшов вовк. Він спочатку подумав, що Соломія жартує і прикинулася собакою.*
8. *Великі сині очі, оброблені чорними віями, дивилися здивовано.*

9. Зредагуйте подані речення відповідно до мовних норм:

1. *Дякуємо Вас за своєчасну відповідь на наше запитання.*
2. *У даній статті ми розглянули питання, що стоять на повістці денній нашої виробничої діяльності.*
3. *Основним завданням ревізії являється перевірка фінансових і господарських операцій, матеріальних цінностей.*
4. *На селі широким фронтом йдуть весняні польові роботи.*
5. *Необхідно рішити слідуєчий етап підготовки до конференції з питань податкового налогу.*
6. *Проводилася велика робота в справі дальшого розгортання роботи колективу.*
7. *Я пробачаюсь за допущену недоречність.*
8. *Ми повинні прагнути до вдосконалення і повного опанування методів роботи на комп'ютері.*
9. *На сьогоднішній день це питання слабо підняте і висвітлене.*
10. *Заслуговує бути відзначеною така ініціатива...*
11. *Ці твердження не відрізняються новизною.*
12. *Я не розумію тих*

політиків, які не побудовані на людській моралі. 13. Студентка *Онищенко С.* до навчання відноситься сумлінно.

10. Виправте пунктуаційні огріхи в поданих конструкціях, зафіксованих у газеті «День»: *Мрії – збуваються. Залежність від російського ТВЕЛ – висока. Постать Юрія Меженка – глибока і багатогранна. Ми – цинічні ідеалісти. Інвестуватимуть в Україну, перш за все, – країни ЄС, Північна Америка та Східна Азія. Оскільки реакція на російську агресію – досить слабка. Маніпулювання свідомістю громадян – не наш шлях. Церква – не торговельний центр. Привід виставки – не дуже позитивний. Угода про асоціацію – не кінцева мета співпраці ЄС і України.*

11. Зредагуйте речення відповідно до пунктуаційних норм: *Інженер Сергій Толмачов 40 років тому закінчив музичну школу, і тепер вирішив зіграти для донеччан. Отримані розламані зони [...] є джерелом деяких із сьогоднішніх серйозних ризиків для регіональної безпеки, і навіть для миру в усьому світі. Приїздили кваліфіковані кадри агітаторів, і не тільки їх. Схоже, американське, та й загалом західне суспільство досі до кінця не вилікувалося від цієї травми. Він скористався допомогою Заходу, стабілізував ситуацію, і увійшов в історію Польщі. Мої знайомі [...] вже схаменулися, і запитують мене. Програма не повинна перевищувати певний об'єм, певну кількість знаків, та не повинна закликати до порушення конституційного ладу. США – це великий ринок, і країна, яка любить інновації. Тут слово узяв військовий експерт Ігор Коротченко, який не став панькатися й зі всією солдатською прямоотою назвав і причини війни її призвідників. У фіналі 12-річний школяр виконав пісні «Дивлюсь я на небо» та «Одна калина», і своїм співом підкорив країну у прямому телефірі. Учитель почув шум, і, не з'ясувавши, хто винен, вигнав її. Найчастіше після вживання березового соку камені і так званий пісок «зрушують» із місця, і, якщо великих розмірів, заблоковують сечовивідні шляхи.*

12. Відшукайте в поданих заголовках некоректно вживані лексеми:

26.10.2018

Категорії ▾

Наковталася таблеток: у Луцьку жінка намагалась вкоїти суїцид

У Луцьку патрульні врятували жінку, яка наковталася таблеток. Про це повідомляє прес-служба патрульної поліції Волині. Сьогодні надвечір на службу 102 надійшов виклик від стурбованих громадян з [...]

0 [Читати далі](#)

27.10.2018

Категорії ▾

У Луцьку патрульні затримали п'яних агресивних водіїв (ФОТО)

У ніч на 27 жовтня патрульні зупинили у Луцьку двох нетверезих водіїв. Про це повідомляє прес-служба волинських патрульних. Першого, 56-річного керманіча з ознаками сп'яніння, виявили на [...]

0 [Читати далі](#)

Тема 9

Розділові знаки при звертаннях, вставних і вставлених компонентах

Питання для теоретичного розгляду

1. Розділові знаки при звертаннях.
2. Розділові знаки при вставних одиницях.
3. Розділові знаки при вставлених компонентах.

Практична частина

1. Прочитайте речення. Поставте розділові знаки. Прокоментуйте особливості пунктуаційного оформлення конструкцій зі звертаннями, вставними і вставленими компонентами. 1. *Хтось замішує в діжці сутінки мабуть знову пектиме ніч* (С. Стасюк). 2. *Може й капризне життя а проте не зловісне* (М. Мартинюк). 3. *Будь-які сумніви й ляки по суті очисні* (М. Мартинюк). 4. *Заговори мене чаклунко від зрад-негод заворожу*

(М. Мартинюк). 5. *І вже здається світ лелеками клекоче...*
(М. Мартинюк). 6. *За цим заняттям пальці такі невмілі непомітно минає день* (М. Моклиця). 7. *Певне матір і вклала ті емоції мені на денце душі. Може не раз жалкувала про своє рішення* (М. Моклиця). 8. *А може древня посестра моя на мене дивиться із глибини віків очима чистими і вічними як небо?* (В. Штинько). 9. *Во ім'я нашої впертої крові моя щебетуха моя повитуха молитво моя і любове озвися до мене в оскомі ожини стернею дитинства на роси озвися у Стрільцях коханих і Потуржині в Туганях Скригичині і Заліссі* (Й. Струцюк). 10. *Сьогодні в тебе замку карнавали. Чиї вони і чий тепер вже ти?* (Н. Гуменюк). 11. *Півсела у виріях. Довіку не зібрати певне тих ключів* (Н. Гуменюк). 12. *Залишаю світання та чекання любові. Тільки може не варто воскрешати віджиле. Залишаю на варті майбуття тобі мила* (В. Вербич). 13. *Перестаю сні пригадувати. Мабуть життя скінчилось* (В. Вербич). 14. *Коли ж почнемо люди лікувати оці хвороби матері-землі?* (В. Гей). 15. *Тобі я знаю ніжно і тривожно в цю мить...* (В. Гей). 16. *То дай нам доле золотих жар-птиць не втратити у найтемніші ночі* (Н. Горик).

2. Прочитайте матеріал «Коли виділяти комами слово зокрема?» <http://kulturamovny.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine66-67-28.pdf>. Усно складіть по 2 речення, коли ми виділяємо слово «зокрема» комами, а коли ні.

3. Відшукайте логічні помилки в поданих фрагментах:

1) *У нашому корпусі обладнаний новий дисплейний клас. Тут встановлені персональні комп'ютери, об'єднані в локальну мережу. Студенти в роботі можуть використовувати пакети прикладних програм спеціального призначення. Кожен комп'ютер має лазерний принтер. Ця подія свідчить про початок широкого використання нових інформаційних технологій. Не впізнати наш інститут. Будуються нові корпуси, тисячі молодих фахівців щороку приходять працювати на підприємства й в установи.*

2) *За результатами змагання найвищі показники має цех № 7. Не менш високі показники має й цех № 4.*

4. Знайдіть і виправте помилки. *Замісник директора по виховній роботі, взаємовідношення в колективі, в одному екземплярі, заключити контракт, керівний орган, займатися в університеті, виписка з протоколу, любе питання, повістка денна слідує, рахую своїм обов'язком, самий молодший учасник, юридичне лице, на минулому тижні, вести себе, приймати участь, приймати міри, на протязі двох років.*

5. Правильно поєднайте слова: *півтора / півтори (місяць, рік, доба, гривня, яблуко). Два (лучанин, аптекар, учень, місяць), сім (гривня, завдання, сторіччя, киянин).*

6. Прокоментуйте пунктограми у поданих реченнях. Виправте анормативи. Зверніть увагу на лексичні помилки, зредагуйте матеріал.

1) *Для того щоб прийняти участь, школярам необхідно було заповнити анкету та написати коротке есе, як результат було відібрано більше 80 учнів з усіх районів Волині.*

2) *Своєю чергою, ректор Луцького національного технічного університету Петро Савчук зауважив, що для дітей це буде чудова можливість краще зрозуміти яку спеціальність обрати при вступі до закладу вищої освіти.*

3) *Так зусиллями ОСББ, мерії та благодійників наприкінці 2015 року почали облаштовувати дитячий майданчик у внутрішньому дворі житлового комплексу на Зацепи,3.*

4) *"Родзинка" цієї ситуації – у тому, що люди облаштували майданчик для малечі на тому місці, де раніше планувалася... парковка.*

5) *Провівши ремонтні та реставраційні роботи у даній башті можна було б створити Музей єврейської історії Луцька, а також розмістити експозицію, що розповідала б про оборонні властивості Синагоги.*

6) *Дах пам'ятки перебуває в незадовільному стані внаслідок чого замокають і руйнуються перекриття, що несе загрозу втрати їх несучої здатності і обрушення.*

7. Відредагуйте лексичні неточності в поданих реченнях.

1. Уже так красивіше зробити щось нікому не вдавалося. 2. На думку героя, йому мушуть всі підкорятись, а не він. 3. Люди завжди бачуть чужі проблеми, а своїх не хочуть помічати. 4. Дітям, гравшимся на майданчику, тут дуже подобалося. 5. Минувші поразки можуть допомогти в майбутньому. 6. Читати лежачи шкідливо. 7. Людина, яка поріднилася з природою настільки, що не могла прожити не споглядаючи її і дня. 8. У цій статті розповідь про навчання учнів шкіл Львова в давнину. 9. Аналітичний метод у боротьбі з життєвими бурями й негараздами дуже важливий. 10. Треба уважно вивчати стан навколишнього природного середовища.

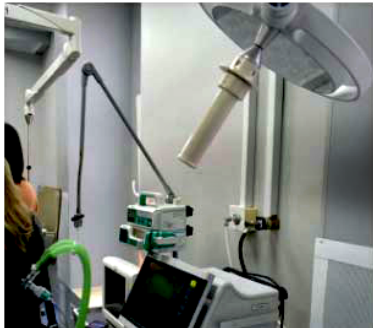
8. Виправте пунктуаційні огріхи, наявні в реченнях із медійних текстів:

1. На жаль кримінального провадження не відкрили. 2. Звичайно мав поет як доброзичливих друзів, так і підступних ворогів. 3. Отже виходить так, що [...]. 4. Може хоч губи вмочили б. 5. Отож тернопільський хлопчина з унікальним чистим і дзвінким голосом [...] після голосування мільйонів співвітчизників переміг своїх конкурентів. 6. Що ж правду кажуть, що справжній талант багатогранний. 7. На диво заснув за лічені секунди. 8. Будь ласка відчепіться від мене. 9. Мабуть і вазони всі зачахнули. 10. Правда дитину мала. 11. На превеликий жаль це неможливо. 12. Запитав незнайомиць трохи хрипким голосом, напевно застудженим. 13. На перший погляд часу достатньо. 14. Таким чином зручний власний «кінотеатр» удома на цілий місяць, при цьому можливість завантажувати безліч фільмів через інтернет. 15. Насправді Юля сама собі не хотіла зізнаватися. 16. [...] винуватцем якої виявився учасник іншої не менш патріотичної та на диво добре організованої структури [...]. 17. Таким чином Микола Пархомук та Андрій Харлампович пропрацювали більше року. 18. Втім сторонам вдалося досягти компромісу. 19. Це зумовлено в першу чергу поширенням хіміорезистентних (стійких до ліків) форм туберкульозу. 20. Тому, кожен повинен розуміти, що [...]. 21. Тільки завдяки новим механізмам, зокрема, ЗНО для бакалаврів, ми зможемо ліквідувати

явище хабарництва під час студентських сесій. 22. Ігор, навпаки, був палким та наполегливим.

9. Укажіть на ознаки, які порушують читабельність поданих журналістських заголовків:

26.10.2018 Категорії

У Ковельському МТМО – новітнє обладнання (ФОТО)

У Ковельському міськрайонному територіальному медичному об'єднанні встановили рентген-ангіографічну систему вартістю у понад 600 тисяч доларів. Відкриття обладнаного відділення відбулося у п'ятницю, 19 жовтня 2018 року. Про [...] [Читати далі](#)

26.10.2018 Категорії

Більше 60% боржників сплачують борг після відключення, – ПАТ «Волиньгаз»

Цьогоріч працівники будинкової та аварійно-диспетчерської служби ПАТ «Волиньгаз» відповідно до Кодексу газорозподільних систем відключили від газопостачання більше 2 500 злісних боржників. За останні два місяці кількість фактів від'єднань [...] [Читати далі](#)

Тема 10

Розділові знаки між однорідними членами речення

Теоретичні питання для розгляду

1. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними єднальними сполучниками *і (й), та (у значенні і)*.

2. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними протиставними сполучниками *а, але, та (у значенні але), проте, зате, однак, одначе*.

3. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними розділовими сполучниками *або, чи, ні...ні, то...то, не то...не то, чи то...чи то*.

4. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними приєднувальними сполучниками *а також, ще й, та й, а то й, та ще*.

5. Кома між однорідними членами речення, з'єднаними парними сполучниками *не тільки...а й, не тільки...але й, не тільки...а*

ще й, як...так і, не так...як, хоч...але, хоч...зате, не стільки...скільки і под.

6. Крапка з комою між однорідними членами речення.
7. Тире між однорідними членами речення.
8. Розділові знаки при узагальнювальних словах.

Практична частина

1. Прочитайте речення. Поставте розділові знаки. Прокоментуйте особливості пунктуаційного оформлення однорідних членів речення.

1. *Симфонію останнього листочка прощальний круг сумного журавля прозору синь з туманного клубочка гачком матуся в макраме плела. А хризантеми плакали щасливо й долоні вікон гріли на щоках. Ми в осінь йшли ще боязко й несміло...* (Н. Шулеська).
2. *Вміймо побачити в кожному поруху вічне величне й буденне земне* (М. Мартинюк).
3. *Усе прийде розплати і спокути... Усе пройде розвіється мине* (М. Мартинюк).
4. *Тривога непевність пекучий неспокій і страх зіткали для серця важку незолочену ризу* (Г. Яструбецька).
5. *Безлюддя і тиша посилюють моторошність пейзажу. Я відмахуюсь від передчуттів і прискорюю кроки* (М. Моклиця).
6. *Пригріло весняне сонце і показало очам справжній виворіт світу сміття торішнє бадилля купи мертвої плоті страшні декорації...* (М. Моклиця).
7. *І з новою силою зазвучало соло дощу. Він співав про шлях про довгу дорогу від океану до неба про небесні простори про земне зело про воду живу* (М. Моклиця).
8. *Лебединим пером і відстояним соком ожини ми напишем слова із твоїх потаємних глибин* (В. Штинько).
9. *Відцвінуть абрикоси і вишні і яблуні й груші... Відцвінуть наші душі* (В. Штинько).
10. *Нас вже ніщо не мучить і не гнобить ні рабство затхле ні гримучі зради...* (Й. Струцюк).
11. *Поет читав високі вірші спокійно втомлено читав* (Й. Струцюк).
12. *Не пробачайте нам нічого ні зниклих рік ані лісів. Не пробачайте нам жорстоких долонь і кон'юнктурних слів* (Й. Струцюк).
13. *Та як він грає! Боже як він грає! Немов не в скрипці звуки добуває смичком їх рве із власного крила* (Н. Гуменюк).
14. *Хмари погрозували чи то сипонуть старим «неліквідом» снігу чи то покропити новеньким*

дощем (Н. Гуменюк). 15. Я тоді була ще зовсім юною але вже особливою скрипкою (Н. Гуменюк). 16. Забуті давно зниклі голоси іноді тихо озивалися (В. Вербич). 17. Пахучий оповитий тишею туман озвучується струнами проміння (В. Вербич). 18. Старенькій косі покладаю доземний уклін. Це вона мене вчила долати і спрагу і втому цінувати хлібину і чисту краплину роси (В. Гей). 19. Ні сила крил ні рай чужих земель ніщо не згоїть болю свого краю (В. Гей). 20. В полях лісах на луках і городах усе кипить від плодоносних соків (В. Гей).

2. Складіть по одному реченню з однорідними членами, уживаючи тире, двокрапку, тире і двокрапку одночасно.

3. Відредагуйте речення. Поясніть помилки.

1. Один із адресатів писав до письменника. 2. Багато студентів-філологів виїхало на діалектичну практику. 3. Я спутав ці слова. 4. Він виступив дуже нетактично. 5. Марійка закінчила оформляти особистий листок. 6. Наші кореспонденти регулярно проводять рейси перевірок.

4. Відредагуйте речення щодо правильності вживання паронімів. 1. Ми одержали завдання на літніх канікулах зібрати гербарій болотистих трав. 2. Поранена рука була надзвичайно болісна. 3. У День Перемоги ми поклали квіти на братерську могилу воїнів, які визволяли наше місто від фашистів. 4. На майданчик, де споруджується школа, знову не привезли будівничі матеріали. 5. Я одержав надзвичайно важне завдання. 6. Декілька століть тривав визволений рух на Україні. 7. У класі складені виховані заходи на перше півріччя. 8. Я прочитав дуже цікаві латвійські казки. 9. У нашому селі побудували лікарню на 50 лікарських ліжок. 10. Я хочу віддати всі сили на благо улюбленої України.

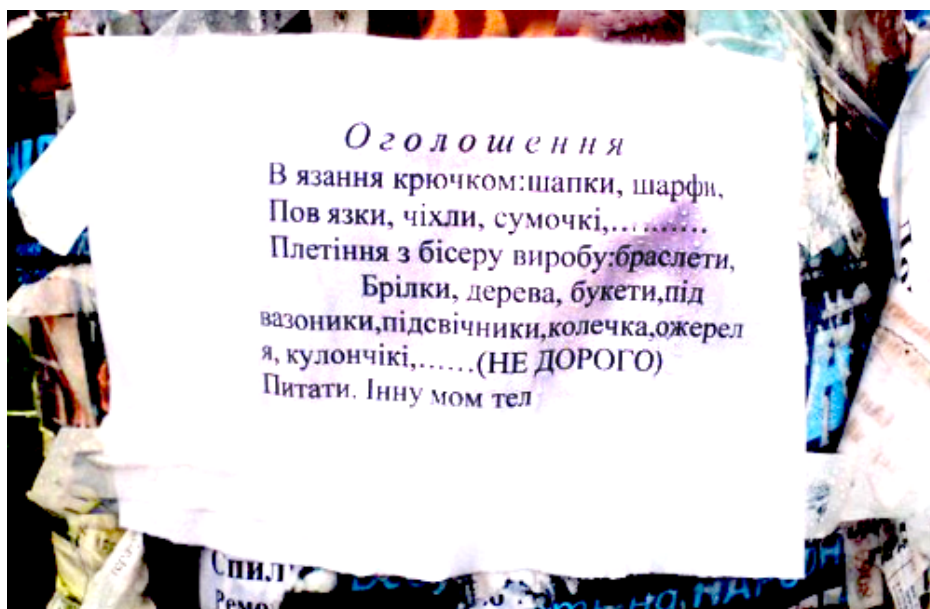
5. Як правильно казати «одягати» чи «надівати»?

<https://www.youtube.com/watch?v=Mw-bR2GQKAQ>

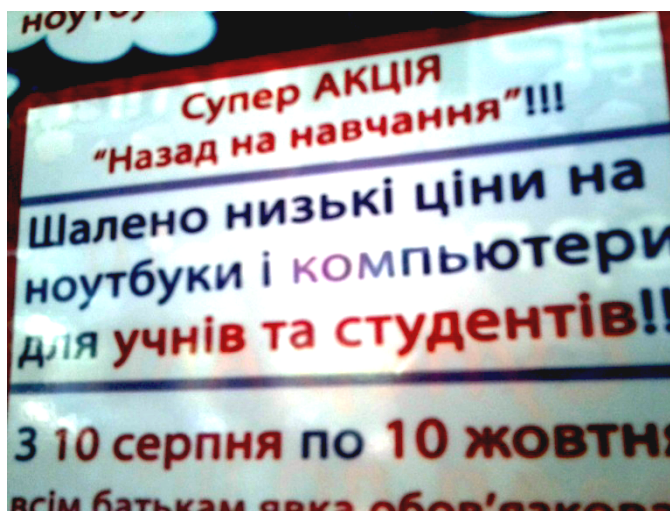
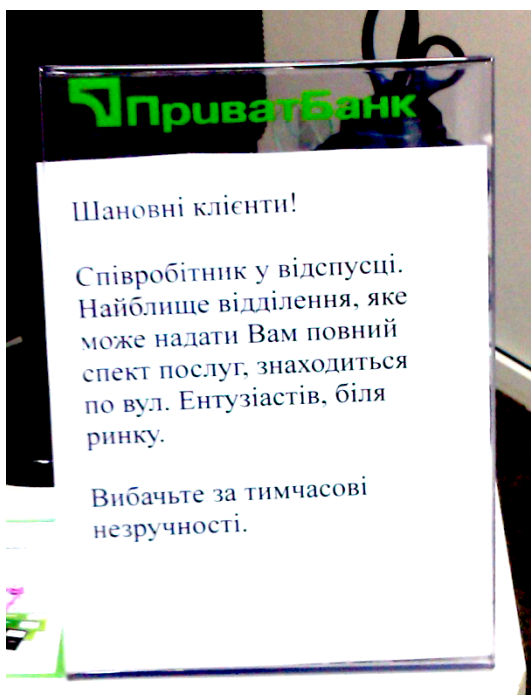
6. Як правильно «вмикач» чи «вимикач»?

<https://www.youtube.com/watch?v=ySZQ3JqUxlg>. За яких умов ці слова треба розрізняти?

7. Відшукайте помилки в поданих оголошеннях:

8. Знайдіть у реченнях неправильно вжиті слова. Виправте анормативи, усно пояснивши заміну слів.

1. *Завдяки повені загинули посіви на чималих площах.*
2. *Найкраще мені подобаються твори сучасних письменників-фантастів.* 3. *Радянські воїни визволили і другі народи Європи від фашистського іга.* 4. *У його відношенні до Платона відчувалася заздрість.* 5. *Я не надіялася, що ти таке витвориш.* 6. *Раніше ніж відповісти на це запитання, треба визначити зміст поняття – парадигма.* 7. *В українській мові вимова не завжди співпадає з написанням.* 8. *У наступному ми також дбатимемо про те, щоб отримувати першість.* 9. *Широкого розповсюдження набула імпортна побутова техніка.* 10. *У коридорі контори висів ящик для запитань.*

9. Відредагуйте словосполучення та речення відповідно до мовних норм: *заказний лист, накладна плата, до востребованія, поштовий ящик, ви принесли лист не по адресу, подай правильний адрес, получив перевод на гроші.*

10. Відшукайте журналістсько-редакторські неточності в поданих інтернет-новинах:

«На Волині злодії поцупили номерні знаки автівок» <http://www.volynpost.com/news/78870-na-volyni-zlodii-pocupyly-nomerni-znaky-avtivok>

«Мер насварив комунальників за погано посипані тротуари в снігову погоду» <https://lutsk.rayon.in.ua/news/16697-mer-nasvariv-komunalnikiv-za-pogano-posipani-trotuari-v-snigovu-pogodu>

«Студент, який втонув у басейні, вперше прийшов на заняття з плавання» <https://telekritika.ua/uk/aktualnist-zhurnalistських-standartiv-dlya-suchasnih-ukra%D1%97nських-media-doslidzhennya/>

11. У поданому нижче прикладі з'ясуйте, як неточність у пунктуації й побудові речення призводить до логічної помилки: *"В автомобіль, в якому знаходилася депутат Надія Савченко та кілька інших машин врізався нетверезий водій" ("ВолиньPost", "Надія Савченко разом із лучанином потрапила в ДТП").*

Тема 11

Розділові знаки при відокремлених членах речення

Теоретичні питання для розгляду

1. Відокремлення додатків.
2. Відокремлення непоширених обставин.
3. Відокремлення поширених обставин.
4. Відокремлення узгоджених непоширених означень.
5. Відокремлення узгоджених поширених означень.
6. Відокремлення неузгоджених означень.
7. Відокремлення прикладок.

Практична частина

1. Прочитайте речення. Поставте розділові знаки. Назвіть відокремлені компоненти. Прокоментуйте пунктограми.

1. *Асфальт вмирає під конвоєм ніг сховавши очі в пелену аптеки (Н. Шульська).*
2. *Типова травнева тиша... Таємнича тривожна. Тремтить травинка танучи тоненькою тінню. Текучим туманом тягнеться темнота творячи тут темно-фіолетовий тон (Н. Шульська).*
3. *День сміявся повним ротом вишень стиглий аромат в долонях ніс а під вечір в полі натрудившись ліг спочити з сонцем на покіс (Н. Шульська).*
4. *Хочеться спати горілиць втомуою порозстібавши всім мріям гудзики (С. Стасюк).*
5. *Бранцем сумління не буде ні раб ні приبلуда. Де їм безхатченкам знати пенатам ціну? (М. Мартинюк).*
6. *Престарілий бентега-лелека ген описує неба лекала розтрачаючи тугу й натугу на проміння золочену тогу (М. Мартинюк).*
7. *Зрадивши цинічній безтурботності ми шукаєм берега самотності на безлюдних диких островах. Може там за синіми просторами в міражах стежину ми проторимо для людей самотніх між людьми (М. Мартинюк).*
8. *Украв тебе я в себе. Але ти немов забувши про слова останні шлеши із минулого сумні листи (М. Мартинюк).*
9. *І опадає тільк кленового листка розвінчуючи міф про непорочність ночі (М. Мартинюк).*
10. *Юхим тринадцятилітній підліток пішов разом з дядьком у Київ просити милостиню (М. Моклиця).*
11. *Тоді була дуже гарна погода літня лагідна*

(М. Моклиця). 12. Ранкова пташечка срібним дзьобиком торкнула срібну стіну натягнуту поміж нами (В. Штинько). 13. Порубаний козацькими шаблями вмирає захід неба над полями (Й. Струцюк). 14. Немилосердно вмирали тури хаці шарпаючи рогами. І міліла душею Турія і хиріла між берегами і втікала від свого імені болотами перепиненими голубі розгубивши рани в телевізорні екрани... (Й. Струцюк). 15. Соняхів захоплений маестро повелитель смутку і дощів він не був людиною з оркестру. Він під марш ходити не умів (Н. Гуменюк). 16. Кілька новітніх двоповерхівок за високими мурами та залізними брамами різко контрастували зі старенькими садибами огороженими дерев'яними тинами (Н. Гуменюк). 17. Осінній світ в пільму самотньо жевріє вікном вдивляючись у колихання віт сосни й верби сповитих сном (В. Вербич). 18. Тепло і світло сіючи довкола горить у них під вікнами калина (В. Гей). 19. Приречено тупцюємось по кругу. Пізнавши гріх не знаєм каяття (В. Слапчук). 20. Блаженствую у подиху краси. А лагідні трояндові пелюстки блаженства того кольорові згустки скликають в мою душу голоси (Н. Горик).

2. У яких випадках правильно вживати займенники «що», «який», «котрий»?

<https://www.youtube.com/watch?v=6FSS19M6Ezw>

3. Прослухайте про колоритні слова нашої мови. Складіть з одним із них одне речення (усно)

<https://www.youtube.com/watch?v=uGy1YFbhThY>

4. Підберіть правильні україномовні відповідники до слів і словосполучень: бажаючи, ведучий учений, вирізати апендицит, вищий учбовий заклад, він уперто працював, втратити свідомість, грошовий перевод, давайте писати, займати посаду, до останнього часу, заказний лист, найкращим чином, минулорічна практика, на куті вулиць, наносити удар, обезболююче лікарство, область науки, перевернути сторінку, персидська мова, покладистий, понести втрати, поставити питання ребром, при відкритих дверях, у будь-якому випадку, збити з толку, справа тонка, ткачиха, солодкоїжка, лишні слова.

5. Комунікативна гра: уявіть, що ви робите допис у соціальній мережі, напишіть мініпост (4-5 речень) про стан сучасної освіти, використавши речення з відокремленими членами. Дотримуйтеся мовних правил. P.S. Пост написати в зошит.

6. Чому подані конструкції невдалі для журналістського тексту. Як їх можна відредагувати?

1) *Операційні ризики – це група ризиків, що виникають в процесі поточної діяльності (операцій) банку, це ризик прямих або непрямих втрат, викликаних помилками або недосконалістю процесів, систем в організації, помилками або недостатньою кваліфікацією персоналу організації або несприятливих зовнішніх подій нефінансової природи (наприклад, шахрайство або стихійне лихо).*

2) *Зі слів Ігоря Палиці, якщо область буде мати монополію на видобуток в регіоні, то це дозволить не тільки залучити інвесторів, завдяки можливості надати йому дозвіл, але й контролювати його роботу: те, чи здійснюється рекультивация земель, в яких обсягах здійснюється видобуток тощо.*

3) *У разі, якщо військовослужбовець строкової служби відслужив не менше 11-ти місяців, він має право укласти контракт на 6 місяців або до кінця особливого періоду. Такий же контракт може укласти демобілізований, який був призваний у Збройні сили України за мобілізацією та звільнений в запас.*

4) *Однак головний художник міста Руслан Матвійв зауважив, що згідно змін до новим законом про архітектурну діяльність, головний архітектор погоджує архітектурно-естетичне вирішення фасадів міста. Та й в разі якихось порушень відповідальність нестиме не робоча група, а управління архітектури.*

5) *"На сьогоднішній день на дорозі Львів–Радехів–Луцьк працює два підрядники. Якщо і надалі працюватимуть такими темпами, роботи будуть завершені до Великодніх свят", – наголосив представник Служби автомобільних доріг. Директор департаменту інфраструктури та туризму облдержадміністрації Іван Мирка доповнив: ...."Обидва підрядники вкладаються в поставленні терміни швидше ніж було заплановано", – відповів заступник начальника*

Служби автомобільних доріг Анатолій Посполітак. Начальник Служби автомобільних доріг розповів, що уже замовленні для зразку декілька автопавільйонів. На думку ж Володимира Гунчика, один має бути встановлений на відремонтованій частині дороги для зразку, інші – після прокладання останнього шару асфальту.

б) Своєю чергою, Михайло Імберовський переконаний у необхідності запровадити такі "правила гри" та готовий переконувати депутатів, приходячи до них на засідання фракцій.

7. Чому подібний журналістський матеріал в умовах війни може трактуватися по-різному?

"Чули вибух: у Луцьку на Львівській - пожежа (фото, відео)". <https://konkurent.ua/publication/105134/chuli-vibuh-u-lutsku-na-lvivskiy-pozhezha-foto/>

8. Відредагуйте подану новину відповідно до мовних норм:

Волинський форум української поезії

21 березня у Волинському обласному академічному музично-драматичному театрі ім. Тараса Шевченка відбувся Волинський Форум української поезії. Захід приурочено Всесвітньому дню поезії. Форум організувала Волинська організація національної спілки письменників України. Свято відзначають вже третій рік поспіль. У форумі взяли участь багато волинських поетів і музикантів. Вітав гостей інструментальною живою музикою гурт Бумеранг. Першою своєю поезію презентувала волинська поетеса Надія Гуменюк. Серед поетів було багато педагогів: Володимир Місюра, Микола Сидорчук, Микола Мартинюк. Участь у форумі також взяли викладачі Факультету філології та журналістики Галина Яструбецька та Наталія Шульська. Читанням поезії дійство не обмежилось. «Коли вірші стають занадто сумними, їх треба покласти на музику», - сказав Микола Більшевич і виконав дві авторські пісні. Поклав свої вірші на музику й Ігор Баранюк. Також взяв участь у заході Народний артист України Василь Чепелюк. Найбільше гостей вразив виступ молодого гурту Криші моря.

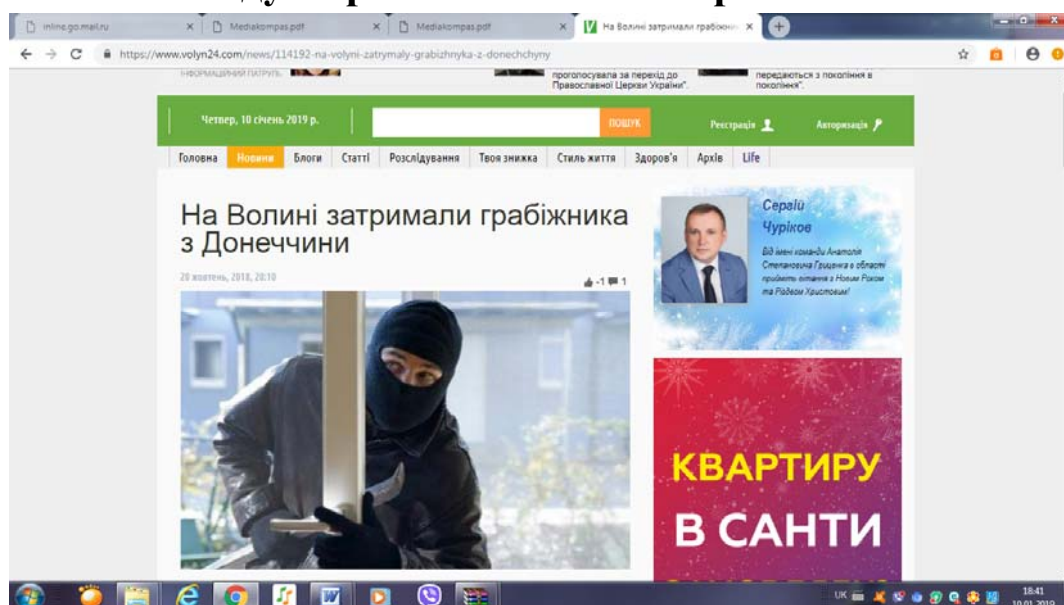
9. Відредагуйте ненормативні конструкції відповідно до норм сучасної літературної мови: багаточисельний, відповідно з,

прямо сьогодні, доброго дня, меморіальний пам'ятник, вони були повідомлені, хворіти грипом, відмінити концерт, упаковка, більше ста, я вибачаюся, виконуючий обов'язки, користуватися попитом, надсилати за адресою, співпадати у поглядах, торгівельна угода, учбовий процес, дане питання, приймати участь, згідно протоколу, діюче законодавство, відповідно з цим, на рахунок мене.

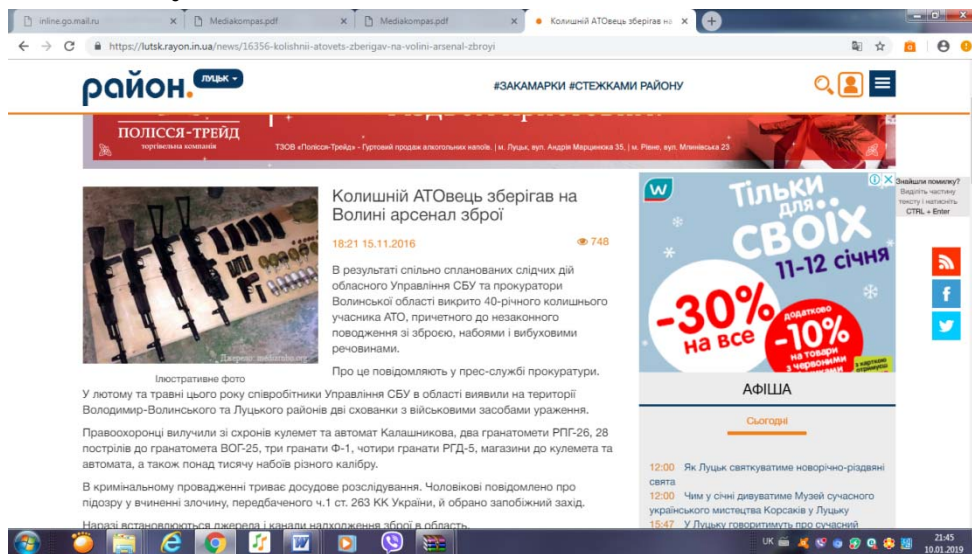
10. Відшукайте редакторські помилки в поданих заголовках:

1. *«Львівське сміття знайшли на Волиньщині».*
2. *«Атовець посеред вулиці перерізав незнайомій жінці горло».*
3. *«Сліпий хлопець вишиває ікони».*
4. *«Лучанці обмазали машину. Припускають, що це лайно».*
5. *«Чемпіоном Європи з греко-католицької боротьби став підопічний тренера з Полтавщини».*
6. *«Повідомлення з прес-служби поліції Луцької області».*
7. *«Напередодні вихідних у підвалі школи с. Соколівка виявили кілька змій. Для очистки школи від „небезпечних сусідів” у Соколівку направили спеціалістів, які під час перевірки підвалу вилучили з нього й знешкодили 2 змії».*
8. *«Єдине, що може обмежити кількість потенційних учасників відзначення — це те, що День Конституції припадає на 16 липня — період літніх відпусток».*

11. Проаналізуйте некоректність поданого журналістського заголовка з погляду морально-етичних норм:

12. Прокоментуйте неправильне написання абрєвїатури в поданому заголовку:

Тема 12

Розділові знаки у складному реченні

Теоретичні питання для розгляду

1. Розділові знаки у складносурядному реченні.
2. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.
3. Розділові знаки при збігові сполучників.

Практична частина

1. Прочитайте складні речення, визначте засоби зв'язку предикативних частин. Поставте розділові знаки. Прокоментуйте пунктограми.

1. *А вітер замалює віконниці тишею щоб їх віями місяць не витер* (Н. Шульська).
2. *Я сон до себе підпустила що на вікні куняв мов кіт* (Н. Шульська).
3. *Облизую шоколадку ночі з підсмаженим арахісом місяця запиваю небом вичавленим із хмар а на зубах родзинки зірок* (Н. Шульська).
4. *У липня зуби сині від чорниць що мама на вареники збирала* (Н. Шульська).
5. *У зливи пальці в мозолях бо вікнам сорочки попраля* (Н. Шульська).
6. *Сніговиками тануть ті ілюзії які колись руками ти ліпив. Життя несеться у швидкому блюзі а хтось лиш починає перший спів* (Н. Шульська).
7. *Капці носом летять за двері хоч годинник у ліжко ліг. В моїх вікон затерпли ребра бо у зір під шапками сніг* (Н. Шульська).
8. *На вусах*

вечора вже піна з молока що соком трав в дійницю налилося. Воротам в такт дзязулиння Бровка Ряба якому утирає носа. Ховає баба чуні до хором щоб уночі не стали кораблями. І пахне сон медовим колосом у хаті під ясними куполами (Н. Шульська). 9. Колискова пульсує в скронях а під місяцем виє вітер. Сонцю в хмарах наснився сонях і метелики в жменях літа (С. Стасюк). 10. Я накіну на плечі темряву і як мрії усі поснуть вийду з хати у небо зоряне... (С. Стасюк). 11. Ми не такі вже й пропащі бо чашу амрїти всім на спасіння подав милосердний Творець (М. Мартинюк). 12. Пахне ладаном світ і кудись догори струменіє за вітром чужа безнадія (М. Мартинюк). 13. В пошуках долі світами розбіглися в пору як доля в руках вже була (М. Мартинюк). 14. Доки в серці вирує стихія ярий клетіт його не стихає. Доки в серці зорить непокора буйний вітер йому не покара. Доки простір ще пружить він сильний. Він політ свій довершує сольний (М. Мартинюк). 15. Проте життя не схибить колії якщо не збракне в голові олії (М. Мартинюк). 16. Серед весняних сніжно-білих віт є цвіт з якого марно ждати плід (М. Мартинюк). 17. Розмінявши себе на сто втіх і доріг осквернивши невірою свій оберіг вимагаємо в Бога убого ми вічність і замолюєм наспіх непростений гріх коли гасне життя і спалахують свічі (М. Мартинюк). 18. Вечора оркестр у пориві стих і блаженна у красі своїй грала ніч на струнах золотих самбу неприборканих стихій (М. Мартинюк). 19. Той дощ сліпий на диво зрячий. Усе настільки видиме тоді й прозоре що і в краплині море незглибне бачиться (Г. Яструбецька). 20. Я народилась для себе коли народились вірші. Тепер я знову в лоні. Долоні котрі тримали мене і в мені слово стали як олово знерухоміли (Г. Яструбецька).

2. Прочитайте складні сполучникові речення з різними типами зв'язку між предикативними частинами. Поставте розділові знаки. Прокоментуйте пунктограми. 1. Лоскочуть ноги вуса лепехи коли на Трійцю я заходжу в хату і тягнуть руки наче батоги кленові вікна в листячку кудлатім (Н. Шульська). 2. Шлях щоденний не буде важкий якщо міцно тримаєш ти віжки й не гнітить анічим давнина чи колишнього боргу данина (М. Мартинюк).

3. *Ще збудить тишу досвіткову лунко падіння слив закутаних в туман і ще покличе нас у вирій осінь де ми згадаєм все що не збулося* (В. Штинько). 4. *Сховалося під мул Нечимне і зблиснула його душа як ви русява Косачівно тут перестріли Лукаша* (Й. Струцюк). 5. *Вечірка виявилася незвичайною а музика що звучала на ній абсолютно відрізнялася від тієї яку виконував наш класичний оркестр* (Н. Гуменюк). 6. *У кожного була своя правда і ці дві правди нагадували дві паралельні прямі що навіть у віддаленій перспективі ніколи не перетнуться* (Н. Гуменюк). 7. *До привидів дерев і кам'яниць в калюжах звично пульсували кола і незбагненим міфом давнини звучала Шубертова «Баркаролла» з нізвідки чи ще зрячого вікна в яке злітались радощі й печалі. Жив дощ. Питьма стелилась. Вік минав* (В. Вербич). 8. *Народжувався дощ. Опори високовольтної електролінії під якою проходив зникали в тумані хрестами а дроти шипіли-іскрились. Не було обрисів крайнеба. Втратився орієнтир* (В. Вербич). 9. *Слово назад вернулося аж серед літа як набирало сили колосся ячменів та пшениць і слово те було листом шведського короля* (І. Корсак). 10. *Посол ходив злий мов щойно його покусали оси а підлеглі ледве посла побачивши мишами сполоханими навсібіч розбігалися* (І. Корсак)

3. Відредагуйте поданий текст. Виберіть потрібні форми написання. Зверніть увагу на пунктограми, виправте пунктуаційні помилки, прокоментуйте. *У да(н,нн)ій статті розглянемо можливості судово/почерко/знавчого дослідження під/час розслідування кримінально/правових проявів вандалізм(а,у). Вандалізм в(у) сенсі (К,к)римінального (К,к)одекс(а,у) України може проявлятися в умисному знищенні або пошкодженні майна, пошкодженні шляхів сполучення і транспортних засобів, незако(н,нн) порубці ліс(а,у), хуліганстві, знищенні, руйнуванні або пошкодженні релігійних споруд чи культових будинків, нарузі над могилою та в інших протиправних діяннях. Основне завдання судово/почерко/знавчої експертизи дослідження почерк(а,у) як системи рухів що виявляються в рукописному тексті підписі цифрових позначеннях встановлення виконавця рукописного*

текст(а,у) його частини. Це завдання розв'язується в процесі криміналістичного ідентифікаційного дослідження. Для проведення експертизи в розпорядження експерта необхідно надати слідуючі документи постанову про призначення 25 експертизи досліджувані об'єкти зразки почерк(а,у). У постанові про призначення експертизи пови(нн,н)і міститься відомості про відомі обставини, які мають відношення до предмет(а,у) експертизи. Однією з особливостей проведення почерко/знавчої експертизи у справах про вандалізм є відсутність можливості представлення ор(и,е)гіналів досліджуваних написів, оскільки вилучити їх в натурі не/представляється можливим.

4. виправте пунктуаційні огріхи в реченнях із журналістських текстів: 1. До речі, ті хто не зумів потрапити на концерт «Квітка-душа» мають нагоду почути краще». 2. А те, що туди писати – кандидат вільний у своєму виборі. 3. Але треба розуміти хто є суб'єктом застосування спецзасобів. 4. Якщо ми підемо шляхом змін – одним рішенням – то це буде неконституційно. 5. До речі роль яку у цьому сценарії «Тігіпко-прем'єр» відіграють Сергій Львовичкін та Віктор Пінчук для кого може й принесе плюси. Щоправда за яких колег розписується, Сергій Леонідович не уточняє. 6. Якби Франція ще в 1936-му мобілізувала б проти мене потрібну кількість дивізій – я б не встояв. 7. Коли політики мовчать – починає говорити вулиця. 8. ...Може виграти згодом – якщо вдасться повернути сприятливу для України ціну. 9. Крім того, в нас є декілька радників, які зараз живуть за кордоном Алекс Нескін, Антон Карполан, Джеймс Хуанг. 10. «Вісімці» відмовили в прокаті, через те, що персонажами фільму є бійці ОМОНа. 11. Однозначно лише те, що все, що для нас погано – їй на руку. 12. А щоб перевірити, який чай готувати вигідніше – традиційний чи трав'яний – порівняймо ціни на чорний чай і лікарські трави. 13. Про те, як зберегти свої ноги здоровими до старості сьогодні і поговоримо. 14. Відтоді як Мовчани одружились, їх не покидала думка про церковний шлюб.

5. Відредагуйте поданий журналістський текст відповідно до мовних і технічних правил:

***Лучани доторкнулися до «хвойної» поезії:
презентували збірку Павла Коробчука***

Павло Коробчук – відомий український поет, прозаїк, переможець літературних слемів, радіоведучий та ще й музикант. Народився у Луцьку, закінчив Факультет україністики, а у 17 років отримав літературну премію «Смолоскип». 17 березня митець завітав на Факультет Філології та Журналістики ВНУ ім. Лесі Українки презентувавши нову збірку - «Хвоя». Про особливості кольорової гами, поетичний памфлет спецвідділу «Беркут» та подробиці стосунків Павла з його батьком розповів Інформаційному агентству. ВолиньPost. На початку зустрічі автор розповів про видавничий процес створення збірки і трішки переплутав обкладинку з форзацом. Павло не оминув символіку книги, зазначивши: «Хвою» можна не лише тримати в руках, а й обіймати». 3-поміж семіотичних чи то пак містичних особливостей є кількість поезій. «Написавши з 5 десятків віршів, вирішив завершити на цифрі 100, однак зупинився на 99-му, задля того, щоб читач став сотим віршем». До того ж, вона не є закінченою без самого читача, - підкреслює він. Чому все ж таки «Хвоя»? Книга про мудрість, легені та кисень людини. Певною мірою й про війну, яка бореться із стражданнями та поступово витікає у позитивне русло - кохання. Так виринає 3-тя фінальна частина, збалансовуючи сумне та веселе. Це і нотки спокою, і умиротворення, і життєвої мудрості поколінь. Опісля короткого представлення збірки, Павло скромно зізнався: «Я барабаник у двох музичних гуртах. Ми граємо «рочок» (рок, - від авт.)». Автор продовжив знайомити гостей із «Хвою». Прорекламував вірш «Тюлень кохання у рівненській області», маючи на увазі метафорично «Тунель кохання» у місті Клевань. Також він зізнався, що й досі не визначився із відтінком обкладинки: «Не знаю, який це колір: фіолетовий чи то рожевий. А ви знаєте?». Хтось із присутніх допустив - «Це кораловий». Однак, все ж таки автор зупинився на

бурячковому. Торкаючись тієї життєвої мудрості поколінь, поет розповів про родинно-поетичні зв'язки: «Мій батько - Петро Коробчук, заклав літературний фундамент у мою творчість. Він радив потрібні книги у потрібний період життя. Круто мати такого порадника у сім'ї». На завершення Павло зачитав декілька рядків з інтимної лірики, після чого активно фотографувався із новою армією шанувальниць «хвойної» поезії.

6. Укажіть, чому подані фрагменти із журналістських текстів містять ознаки неповної аргументації. «Усім відомо, що за останні 4 роки рівень корупції в Україні зріс у десятки разів». «Співчуття Канаді. Серед загиблих молодих хокеїстів були українці. Навіть АП промовчала... такий сором».

7. Відшукайте в запропонованому журналістському матеріалі "В УЗ задумали за мільярд прокласти залізницю на Буковель" логічні неточності:

https://news.obozrevatel.com/ukr/economics/economy/v-uz-zadumali-za-milyard-proklasti-zaloznitsyu-na-bukovel.htm?_gl=1*17u0a7q*_ga*MTEhOTYxNTQzNC4xNjMzODc2OTI5*_ga_JBX3X27G7H*MTYzMzg3NjkyOC4xLjEuMTYzMzg3NzAwOS4w&_ga=2.220313688.1391366958.1633876929-1119615434.1633876929

8. Чому запропоновані речення є логічно некоректними? Укажіть на логічні помилки. 1. «Перша пара в університеті закінчується о 9.20, далі перерва 15 хвилин, кінець наступної пари о 13.00». 2. «Тернопільські студенти долучилися до українських». 3. «Хочу порекомендувати людям похилого віку так званий французький салат краси. Він дуже корисний для організму і в молодості, і в старості», — радить своїм читачам газета з відповідною назвою (газета «Порадниця»). 4. «Лікарі не дозволили астронавтові власноруч вийти з корабля». 5. «Квіти добре виглядають на фоні темно-червоної зелені». 6. «У нас не зброя при солдатах, а солдат при зброї. Особливо це стосується офіцерів».

9. Прокоментуйте логічно некоректні конструкції в рекламі: *«Бажаєш за три дні стати гарнішою та сексуальнішою на 3 кг?..», «Лисих стрижуть за пів ціни».*

10. Відшукайте приклади плеоназму як типової логічної помилки в поданому прикладі з медіа: *"Які плани вашого відомства в грудні місяці?" – запитує журналіст міністра на пресконференції. "Ми маємо забезпечити безпеку наших громадян", – відповідає чиновник. "Він уже давав таку обіцянку кілька місяців тому назад", – коментує слова урядовця народний депутат...».*

Тема 13

Розділові знаки в складному безсполучниковому реченні

Теоретичні питання для розгляду

1. Кома і крапка з комою у складному безсполучниковому реченні.
2. Двокрапка у складному безсполучниковому реченні.
3. Тире у складному безсполучниковому реченні

Практична частина

1. Прочитайте складні речення. Поставте розділові знаки. Прокоментуйте пунктограми. 1. *Пахне вересом літа душа вже в очах від дощу волого. Наші зорі продасть без гроша серпень осені* (Н. Шулеська). 2. *Кажуть немає пророка в безрідній вітчизні. Все ж безнадійним ніколи не був тлінний світ* (М. Мартинюк). 3. *Не варто рвати нерви на струну грішити на відсутність талану... Насправді все елементарно просто всьому до нас ще складено ціну* (М. Мартинюк). 4. *Будинок був незвичайний до самого димаря його обгортав дикий виноград* (М. Моклиця). 5. *Тут ніколи не лунали голосні звуки тут все жило на півтонах на зітханнях і шепотінні мляво і сповільнено* (М. Моклиця). 6. *Відними сні життя зміліє на очах* (М. Моклиця). 7. *Плаче черемха у савані білім жайвір розхитує просинь крильми* (В. Штинько). 8. *Поглянь сентиментальні верби торкаються вустами плес* (Й. Струцюк). 9. *Перецьвів барвінок наш хрещатий в жовтім листі осінь шелестить* (Й. Струцюк). 10. *За*

вікном протяжно завивав осінній вітер десь на узліссі озивалася сова (Н. Гуменюк). 11. Мене ще малим за вуха не могли від книжки відтягти. А тут таке несподіване щастя випало сам можеш літературу вибирати й купувати в крамницях а тоді ще й читати на роботі хоч увесь день (Н. Гуменюк). 12. Метелик одружився з квіткою зоря врочисто їх звінчала. Всю ніч під білою наміткою душа квіткова розквітала (Н. Гуменюк). 13. Спинившись очі зводжу вгору в моєму срібному саду вродили рясно зорі (В. Вербич). 14. На склі лишає перший штрих мороз-митець. Стуляю в стомі в унісон повіки очам весна усміхнено цвіте (В. Вербич). 15. Підвівши голови очам не повірили з осонценого колосистого моря виринав зелений острів (В. Вербич). 16. Пахне живицею рідне Полісся слово і музика в серці злилися (В. Гей). 17. Оголене дно пронизала тонка свердловина зітхнула докірливо сухо земна чорнота. У надра втекло джерело (В. Гей). 18. Дорогою санною мчать заметілі заснуло завмерло під снігом зело. Я знаю травини й тополі коріння для зросту нового снагу зберегло (В. Гей). 19. Раптом із натовпу якась дівчина вискочила і заледве засуджений перший крок на поміст ступив вихопила хустину нею накрила голову смертника (І. Корсак). 20. Вибоїни гавкають тихо сичать калюжі. З автобуса вийдеш вже й туфлі багнюкою повні (Н. Горик).

2. Випишіть із творів сучасних українських письменників 10 складних безсполучникових речень з різними розділовими знаками.

3. Простежте дотримання пунктуаційного оформлення складних безсполучникових речень у довільно обраному інтернет-виданні. Знайдіть 10 анормативів, зредагуйте.

4. Гра: «Стаavimo запитання одне одному»:

Як правильно вживаємо: ім'я і прізвище чи навпаки в різних мовних сферах?

<https://www.youtube.com/watch?v=-6IK1B7ajvU>

Коли вживаємо слово «цифра», а коли «число»? 10 – це цифра чи число?

<https://www.youtube.com/watch?v=WEPtVaoFJ4k>

Як правильно: «жителі» чи «мешканці»?

<https://www.youtube.com/watch?v=yeo7Ry41k3U>

5. Підберіть правильні рідномовні відповідники: *займати увагу, заключається у тому, заказати номер у готелі, заключати договір, заключне питання, замісник начальника, заставити це зробити, захисний імунітет, заявити на весь голос, звернення по питанню, знати по назві, знаходиться в кризисі, знаходиться в користуванні, значимість, ігровий автомат, інтерес до історії, інша альтернатива, їх план, державна казна, кінець кінців, книжний магазин, колеги по роботі, конкретний адресат, круглодобово, лишній, мене завірили в цьому, мати свою позицію, на даний час, напрм руху, оптовий, основний леймотив, пам'ятник Франка, перелистати доповідь, питання в слідуючому, підтримати наступний запит, по заказу, по його проханні, по місцю проживання, по сімейним обставинам, по тій причині, погасити відсотки, поступила заява, поступати в інститут, при розгляді питання.*

6. Зредагуйте логічні неточності в поданих фрагментах:

1) *У Парижі було затримано американського актора Роберта де Ніро у зв'язку зі справою про проституцію. Хоча володар "Оскара" проходить у цьому питанні як свідок, його все-таки допитали.*

2) *"Ембріональний" стан окремих політичних партій в Україні дає підстави сумніватися у серйозності їхніх намірів справді змінити на краще ситуацію у державі чи працювати на українське майбутнє довше, ніж до 29 березня.*

3) *Днями в Центрі культури Західного ОК відбувся навчально-методичний збір помічників командирів із фінансової роботи об'єднань, обласних військових комісаріатів, а також інспекторського складу Західного ОК. Так, сьогодні заробітна плата особовому складу Західного ОК не виплачена ще за п'ять місяців минулого та за 2 місяці цього року.*

4) *Всім доводиться часто бувати пасажиром Львівської залізниці.*

7. Проаналізуйте публікацію «Мера Тернополя пограбували в маршрутці» <https://uareview.com/nadal-marshrutka/>. Подумайте логічно, які ознаки в матеріалі вказують, що він фейковий? Із якою метою був створений цей матеріал?

8. Міркуймо! Прокоментуйте правильність уживання лексем «їжа», «їда», «блюдо». Відео на допомогу: <http://xn--80aafnzkijm.xn--j1amh/11/12/27-urok-html>

9. Прочитайте публікацію «12 прикладів, як ЗМІ можуть маніпулювати істиною» за покликанням:

<https://tutkatamka.com.ua/nathnennya/zhittya/12-prikladiv-yak-zmi-mozhut-manipulyuvati-istinoyu/>

Висловіть свою думку про маніпулятивний вплив через фото. Як уникати маніпуляцій в інформаційному потоці й бути медіаграмотним?

10. Чому заголовок «У країні ведуть вакцинацію трьома дозами» («Волинь24») логічно некоректний відповідно до публікації?

<https://www.volyn24.com/news/177333-u-kraini-vvedut-vakscynaciyu-troma-dozamy>

11. Проаналізуйте текстове й ілюстративне наповнення в публікації «У Луцьку автобусна зупинка перетворилась на ліс. Фото».

<https://volynua.com/posts/u-lutsku-avtobusna-zupinka-peretvorilas-na-lis-foto>

Тема 14

Розділові знаки при прямій мові та цитатах

Теоретичні питання для розгляду

1. Пунктуаційне оформлення прямої мови.
2. Правила оформлення цитат у тексті.
3. Поняття про епіграф та його оформлення у тексті.

Практична частина

1. Поставте розділові знаки, поясніть пунктограми.

1. *А я ж молила Серце безборонне.... А я ж просила Бережись грози. Ти засміявсь Бувалець не потоне у крапельці жіночої сльози.*

2. Слово-неславо не наздоганяй мене просить художник.
3. Переконуєш Історія некрополь. Не для нас кажу Ми бранці
безімення у братській могилі віків. 4. Моя душа птах який живе в
мені подумала якось Ліда. Він має гніздо а може й виведе там
пташенят. Тоді я годуватиму їх словами віршиками й задачками. Я
не покажу те гніздо нікому. 5. Та хтось спохопився і мовив між
тим Усі на цім світі під небом святим... 6. Добридень, світлице-
колиско до гаю березень мовить. 7. Я так давно тягнуся до краси
та лиш тепер посміла попросити Навчи мене ботаніко роси з
пелюсток мрій на землю не трусити. 8. Роби добро мені казала
мати і чисту совість не віддай за шмати. 9. Мене ізмалку люблять
всі дерева і розуміє бузиновий Пан чому верба від крапель
кришталева мені сказала Здрастуй крізь туман. 10. Ми діждемось
що прийдуть і напишуть Тут був народ і звався Україною.
11. Запитаймо у себе Відколи з якої пори почали українці себе у собі
зневажати. 12. Дні коротшають так само непомітно як людське
життя думала мати. 13. Тепер вже я кладу тобі на плечі руки і
говорю Пробач моя вина. 14. Прийшла любов до мене й тихо
прошептала Все тлінне в світі все це суєта. 15. Тим-то бабуся-
покійничка було каже Не стає не стає моя дитино таких дівчат і
козаків на Вкраїні як за мого дівування було. 16. Хіба щось погане
приснилося питають мати і знову заходжються дмухати в
жарину. 17. Невже це він співав? здивувалася дівчина. 18. І
прошепчу тобі Кохаю... за тебе Богу помолюсь.

2. виправте помилки у вживанні числового фактажу, скорочень, знаків набору тексту:

1) Індія збудує сонячних електростанцій на 1 млрд. євро.

2) 100 бійців 93-ї окремої механізованої бригади отримують по 2 га орної землі, що влада Дніпропетровської області відсудила в екснардепа Олега Царьова.

3) У вівторок 10-го листопада в провінції Сурін, Таїланд, помер 26-шестирічний Порнчай Саосрі - найвищий у світі чоловік. Його зріст становив 269 см., вага — 153 кг.. За останній рік схуд на 72 кг і підріс ще на 12 см.

4) Через 15-20 хв після народження малюку вже починають робити операцію.

5) Військові з передової розказали журналістам телеканалу ТРК Україна іншу версію: боєць 14 бригади повернувся з бою, розстріляв 3 своїх соратників і після цього застрелився сам.

6) Зранку, 17-го листопада 1939-го року, прагнучи придушити виниклий настрій народних мас, карателі оточили празькі студентські гуртожитки і заарештували понад 1200-ть студентів.

7) Двадцятивосьмирічну лучанку пограбували у приміському дизель-поїзді №6369 сполученням «Ківерці-Стоянів» на перегоні «Дачне-Луцьк».

8) Наша героїня вважає, що 15-тирічна дівчина повинна виглядати на свій вік і бути милою.

9) Упродовж минулої доби загинули 3 українських військових, ще 8 отримали поранення.

10) 20-тирічний воротар незабаром змінить «футбольну пропуску», переїхавши з Риму до Мілану

11) Вона протягом 23 років завжди була недофінансована на 20-30%.

12) А на 33-у і 40-у, які вважаються спальними районами, свої проблеми: по-перше, автомагістралі, по-друге, незахищеність від вітрів.

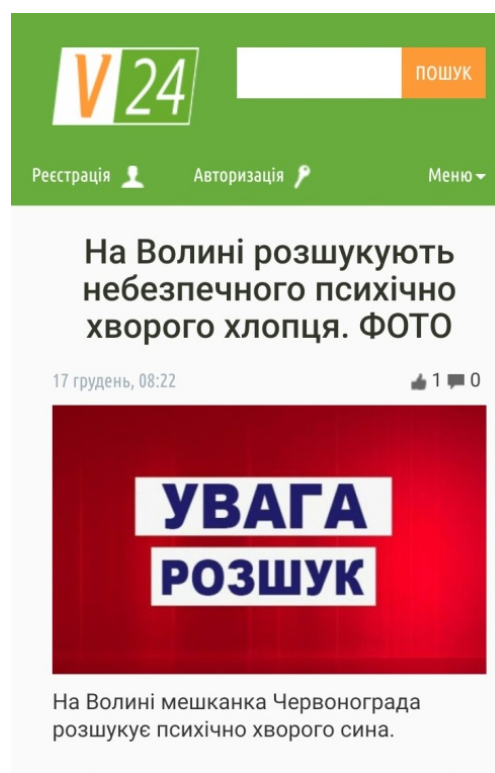
3. Завдання-гра «Я стою за алфавітом». Усі учасники відповідно до свого прізвища шикуються за алфавітом і складають діалог у відповідних парах. Озвучують матеріал, коментують пунктограми.

4. Зредагуйте подані речення відповідно до мовних норм.

1. Запобігати помилок потрібно при написанні творчих робіт з української мови. 2. Біля пам'ятника загиблих воїнів завжди людно. 3. Влітку ми відпочивали на річці Десна. 4. Збільшення масштабів і темпів розвитку народного господарства супроводжується ростом об'єму інформації, необхідної для планування і управління виробництвом. 5. У дівчини склалося скрутне становище. 6. Лікар повідомив, що положення хворого полішилося. 7. Вчора відбулася

лекція про міжнародне положення. 8. Вода визначає фізичне становище тканин – їх обсяг, пластичність. 9. Програмовий вірш “Каменярі” своєю високою ідеєю зачинав “епоху каменярів” у галицькій літературі. 10. Студенти не губили часу даремно. 11. Мотря ніколи не надіялася, що її син виявиться таким вбивцею. 12. Цей тезис не протирічить раніше затвердженому рішенню. 13. Я, студент II курсу по спеціальності “Журналістика”, Іваненко Сергій Васильович, одержав у бібліотеці дві книги.

5. Відшукайте й виправте некоректно вжиті в заголовках лексеми:

6. Відшукайте логічні помилки в поданих конструкціях:

1. Чому ви називаєте цей хор змішаним? Адже тут самі жінки. – Так, але одні з них вміють співати, а інші – ні. 2. Один студент сказав товаришу: „Купи сто апельсинів – я один з’їм. – Не з’їси. Вони побилися об заклад. Товариш купив сто апельсинів. Студент взяв один апельсин і з’їв. 3. Бежеві черевички і такого ж кольору бузкові панчохи. 4. Ательє виконує замовлення на пошиття курток зі шкіри

замовника. 5. Шановні відпочиваючі! Товари в купальних костюмах не відпускаються.

7. виправте пунктуаційні огріхи в конструкціях із журналістських текстів: 1. Феномен, який вперше описав ще у 16 столітті Леонардо да Вінчі ще називають попелястим світінням Місяця («Волинські новини», 20.05.2023). 2. Волинянин, який їздив п'яним на мотоблоці сплатить чималий штраф («ВолиньUA», 29.04.2023). 3. Чоловіків, які хотіли обікрасти людину у Львові примотали до стовпа («Волинь24», 13.07.2022). 4. Актор, який застрелив українську операторку повернувся у кіно («Волинь24», 10.02.2022). 5. На Рівненщині грабіжник, якого шукали пів року прийшов сам і здався поліції («Волинь24», 26.07.2022). 6. Тут відвідувачі можуть знайти інформацію про всіх лікарів, які працюють у перинатальному центрі та здійснити електронний запис на прийом до фахівця («Волинський інформаційний портал», 24.08.2019). 7. Кожному пацієнту, який звернеться ми надамо весь спектр медичних послуг («Волинський інформаційний портал», 24.08.2019). 8. Водія маршрутки який влаштував смертельне ДТП, суд визнав винним і відпустив додому («Волинь24», 13.01.2023). 9. Тепер у волинян які страждають від гострої патології насамперед судин серця та головного мозку, з'явилося більше шансів на одужання («Волинський інформаційний портал», 20.02.2023). 10. Оскільки до вишколу долучились учасники з різними навиками поводження зі зброєю інструктори поділили групу за рівнем військових вмінь («Волинські новини», 15.05.2023). 11. Кабмін ухвалив постанову за якою українцям дозволили продавати автомобілі разом із номерними знаками («Волинські новини», 13.05.2023). 12. Алкотестер зашкалює: на Волині зупинили кермувальника в якого перевищення у 17 разів допустима норма алкоголю («Волинський інформаційний портал», 17.05.2023). 13. Миле сімейство: показали як на Волині підрастають дикі свині («ВолиньUA», 09.05.2023). 14. Волинянам розповіли який штраф доведеться заплатити за незаконне вирубування ялинок («Волинський інформаційний портал», 13.12.2022). 15. Подоляк

розповів скільки триватиме війна в Україні («Волинь24», 01.06.2022). 16. Росіяни обстріляли місто в якому виріс Зеленський («Волинь24», 09.07.2022). 17. Як виживати пенсіонерам які отримують 2 тисячі гривень пенсії («Волинь24», 21.07.2022). 18. Пульсоксиметр – це апарат що дозволяє проводити неінвазивний моніторинг насичення гемоглобіну артеріальної крові киснем («Волинський інформаційний портал», 24.08.2019).

8. Відредагуйте матеріал відповідно до мовних і технічних правил: Також я хочу привести з собою відданих людей, які конкретними рішеннями і кроками будуть міняти Україну. У квітні 2018 року уряд реалізував другий крок реформи - осучаснив виплати військовим пенсіонерам. Прем'єр-міністр України звернувся до глави МВС Туреччини Сулейману Сойлу з пропозицією про створення тристоронньої робочої групи в складі представників України, Туреччини і Катару. Українцям обіцяють відчутні зміни на дорогах вже в цьому році. Він підкреслив, що така увага проблемі виявляється через те, що "Україна посідає одне з перших місць в Європі за показником травматизму на дорогах. У цьому році ми виділили на будівництво доріг 47 млрд грн. І не випадково майже 2,6 млрд грн – безпосередньо на заходи з безпеки руху. Уряд опрацьовує формулу ціни на газ, яка б "враховувала б поточну економічну ситуацію та глибокий соціальний аспект". Кабінет міністрів України розірвав програму економічного співробітництва з Росією на 2011-2020 роки. У програмі розглядалися цілі і засоби розвитку російсько-українського економічного співробітництва. У 2017 році Україна почала експортувати в країни Європейського союзу 357 нових товарів, частка Європейського Союзу в загальному експорті з України становить 40,5%.

Тема 15

Проведення лінгвістичного квесту

Тема 16

Мініконференція на тему «Помилки навколо нас»

Виступи з темами доповідей.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У тематичному плануванні практичних завдань самотійна робота включена до кожного практичного заняття.

Змістовий модуль 1.

Правопис та особливості вживання різних частин мови у журналістських текстах

Тема 1. Відшукати в сучасних медіа 10 конструкцій, які порушують норми вживання іменників (відмінювання, родова диференціація тощо).

Тема 2. Виписати із журналістських текстів 10 речень, які засвідчують помилки у відмінюванні імен і прізвищ. Підібрати 10 заголовків із прикметниками у вищому й найвищому ступені, прокоментувати правильність їхнього вживання.

Тема 3. Дослідити заголовний комплекс регіональних видань (на вибір). Виписати 10 речень із займенниками, проаналізувати нормативність їх уживання та написання.

Тема 4. Відшукати у ЗМІ 10 прикладів із порушенням норм уживання числівників, виписати їх і подати нормативні відповідники.

Тема 5. Відшукати 10 прикладів ненормативного вживання форм наказового способу дієслів у телевізійному мовленні, представити їх на занятті.

Тема 6. Виписати із журналістських матеріалів 10 конструкцій, що засвідчують помилкове вживання активних дієприкметників, підібрати нормативні відповідники.

Тема 7. Виявити в рекламних текстах помилкові конструкції щодо вживання прийменників, зафіксувати їх і представити перед аудиторією на занятті.

Змістовий модуль 2.

Основні правила вживання розділових знаків.

Формування пунктуаційної компетентності майбутніх журналістів

Тема 8. Із текстів сучасних ЗМІ виписати 10 речень із пунктуаційними огріхами щодо вживання тире в простому реченні.

Тема 9. Відшукати в медійному мовленні 10 помилкових конструкцій щодо пунктуаційного оформлення вставних і вставлених компонентів та звертань.

Тема 10. Виписати 10 речень, що засвідчують пунктуаційні помилки між однорідними членами речення, прокоментувати їх.

Тема 11. На матеріалах сайту будь-якого сучасного інтернет-видання дослідити пунктуаційну культуру відокремлення членів речення. Представити своє мінідослідження на занятті.

Тема 12. Із журналістських текстів виписати 10 речень із пунктуаційними помилками в складних конструкціях.

Тема 13. Відшукати в медіа 10 прикладів із неправильним уживанням розділових знаків у безсполучниковому реченні.

Тема 14. Виписати із текстів ЗМІ 10 речень із цитатами, що демонструють пунктуаційні помилки.

Тема 15. Повторити морфологічні, синтаксичні, пунктуаційні норми.

Тема 16. Повторити типологію мовних помилок у ЗМІ.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Контрольні роботи, передбачені до змістових модулів освітнього компонента, спрямовані на перевірку рівня оволодіння здобувачами освіти теоретичного матеріалу та вироблення в них відповідних практичних вмінь і навичок. Контрольні роботи містять завдання різного рівня складності на перевірку вивченого матеріалу і застосування його на практиці, а також актуалізують творчий підхід до перевіряння окремих мовно-редакторських явищ, що зумовлено профілем фаху.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання здійснюється на кожному практичному занятті за допомогою різних методів і засобів навчання, його коефіцієнт

визначений активністю / неактивністю здобувачів освіти на практичних заняттях.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Перескладання теми відбувається за наявності поважних причин (хвороби здобувача освіти, участі в інших заходах тощо). Завдання, виконання яких передбачає рольові ігри і групову роботу, не перескладаються. За інші завдання при їх невчасному складанні зниження балів не передбачене.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та підсумкового контролю заборонене, у тому числі з використанням мобільних девайсів. Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час проходження онлайн-тестування чи під час роботи на практичних заняттях із відповідним інтерактивним матеріалом. Роботи здобувачів освіти повинні бути їхніми власними міркуваннями чи оригінальними дослідженнями. Виявлення ознак плагіату чи компіляції в письмовій чи проєктній роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем або низької оцінки залежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (хвороба здобувача освіти, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватися в онлайн-формі за погодженням із викладачем. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися всіх термінів, визначених для виконання видів письмових і творчих робіт. Пропущені заняття потрібно відпрацьовувати у формі, передбаченій викладачем.

Використання елементів неформальної освіти. Під час оцінювання освітнього компонента передбачено заміну однієї із форм модульного контролю елементами неформальної освіти, зокрема: проходження мовних онлайн-курсів відповідної тематики на безкоштовному ресурсі «Prometheus», різні журналістські тренінги тощо. Подібні вияви неформальної освіти, які здобувач освіти освоює під час вивчення освітнього компонента, можуть бути зараховані як одна з форм модульного контролю за наявності сертифіката, що

підтверджує участь здобувача освіти в проходженні того чи того тренінгу або курсу.

Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Головні члени простого неускладненого речення в системі пунктуації.
2. Види неповних речень. Розділові знаки в неповних реченнях.
3. Розділові знаки при звертаннях.
4. Розділові знаки при вставних одиницях.
5. Розділові знаки при вставлених компонентах.
6. Однорідні члени речення: диференційні ознаки, типи семантико-синтаксичних відношень між однорідними членами.
7. Кома, крапка з комою, тире між однорідними членами речення.
8. Розділові знаки при узагальнювальних словах.
9. Відокремлення як багатоаспектне мовне явище. Розділові знаки при відокремлених членах речення.
10. Відокремлення додатків.
11. Відокремлення непоширених обставин.
12. Відокремлення поширених обставин.
13. Відокремлення узгоджених непоширених означень.
14. Відокремлення узгоджених поширених означень.
15. Відокремлення неузгоджених означень.
16. Відокремлення прикладок.
17. Розділові знаки у складносурядному реченні.
18. Розділові знаки у складнопідрядному реченні.
19. Розділові знаки при збігові сполучників.
20. Кома, крапка з комою, тире, двокрапка у складному безсполучниковому реченні.
21. Складні речення з кількома предикативними частинами: види, пунктограми.
22. Пряма, непряма, невласне пряма мова.
23. Розділові знаки при прямій мові.
24. Правила оформлення цитат.
25. Поняття про епіграф та його оформлення.

ОНЛАЙН-РЕСУРСИ НА ДОПОМОГУ ЖУРНАЛІСТУ-ПОЧАТКІВЦЮ

1. *Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/>*
2. *Мова – ДНК нації. URL: <https://ukr-mova.in.ua/>*
3. *Редагуємо тексти спільно. URL: <http://redactor.in.ua/ru/practice/734>
3.Redaktiruem_teksti_sovmestno*
4. *Словники України онлайн. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>*
5. *Словник наголосів онлайн. URL: <http://svitslova.com/slovnyk-nagolosu.html>*
6. *Тренажер із правопису української мови. URL: <http://webpen.com.ua/>*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДРУКОВАНИХ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ЗМІ

1. Буг: інформаційний сайт Західної Волині. URL: <http://bug.org.ua/>
2. Вісник+К: газета. 2016–2019.
3. Волинська правда: перше незалежне волинське інтернет-видання. URL: <https://pravda.lutsk.ua/>
4. Волинські новини: перше інформаційне агентство: сайт. URL: <https://www.volynnews.com/>
5. Волинь: сайт. URL: <https://www.volyn.com.ua/>
6. Волинь-нова: громадсько-політична газета.
7. Волинь 24: інформаційний патруль. URL: <https://www.volyn24.com/>
8. Волинь Онлайн. URL: <https://volynonline.com/>
9. ВолиньPost: сайт. URL: <http://www.volynpost.com/>
10. Волинь.ua: сайт. URL: <https://volynua.com/>
11. Конкурент: інформаційне агентство: сайт. URL: <https://konkurent.in.ua/>
12. Перший канал соціальних новин Луцька: сайт. URL: <https://pershyj.com/>
13. Район. Луцьк: сайт. URL: <https://lutsk.rayon.in.ua/>
14. Таблоїд Волині: сайт. URL: <http://volyn.tabloyid.com/>

ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА ДО КУРСУ

1. Бондаренко Т. Г. До проблеми граматичних помилок у писемній формі комунікації. *Граматичні категорії української мови* : тези Всеукраїнської наукової конференції. Вінниця : ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 2000. С. 18–20.
2. Бондаренко Т. Г. Критерії виявлення мовних помилок під час редагування журналістських матеріалів. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2002. Т. 8. С. 112–117.
3. Бондаренко Т. Г. До проблеми феномена помилки. *Вісник Черкаського університету. Педагогічні науки*. Черкаси : ЧДУ, 2001. Вип. 23. С. 10–13.
4. Бондаренко Т. Г. Морфологічні помилки у мові друкованих ЗМІ. *Філологічні студії* : науковий часопис. Луцьк, 2002. № 1. С. 4–12.
5. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. 18 с.
6. Боярська Л. В. Мовні помилки на сторінках ЗМІ (дослідження-моніторинг).
URL : http://journalib.univ.kiev.ua/Movni_pom_na_st_zmi.pdf (дата звернення: 24. 12. 2020).
7. Громик Ю. В. Український правопис : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 166 с.
8. Заболотний О. В. Синтаксис і пунктуація на уроках української мови : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2002. 136 с.
9. Збірник вправ з української орфографії та пунктуації / уклад. Л. М. Двірна [та ін.]. Черкаси : ЧДТУ, 2005. 195 с.
10. Зінчук Р. С., Остапчук С. С., Кевлюк І. В. Пунктуаційна культура сучасних онлайн-мовних ЗМІ : різновиди анормативів та редагування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*.

Серія : Філологія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023.
№ 60. Т. 1. С. 48–52.

11. Зінчук Р. С., Шульська Н. М. Редагування найтипівіших синтаксичних помилок у мові друкованих ЗМІ. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету* : зб. наук. пр. Одеса : Гельветика. 2022. Вип. 55. С. 28–31.
12. Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування : практичний словник-довідник журналіста. Львів : ПАІС, 2002. 576 с.
13. Капелюшний А. О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів : навчальний посібник. Львів : ПАІС, 2003. 542 с.
14. Капелюшний А. О. Типологія журналістських помилок. Львів : ПАІС, 2000. 68 с.
15. Клипа Н. І., Кайдаш А. М. Українська мова. Синтаксис і пунктуація : навчальний посібник. Ніжин : Вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2007. 160 с.
16. Коваль Т. Мовні процеси в сучасному медіатексті : аспекти газетного дискурсу. *Стиль і текст* : науковий збірник / за ред. В. В. Рїзуна. Київ, 2009. Вип. 10. С. 13–17.
17. Козачук Г. О., Шкуратяна Н. Г. Практичний курс української мови : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1993. 367 с.
18. Козленко І. В. Українська пунктуація : навчальний посібник. Київ : Вид.- поліграф. центр «Київ. ун-т», 2009. 320 с.
19. Мариненко І. О. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації) : навчальний посібник. Київ, 2021. 279 с.
20. Могила О. А., Могила Ю. А. Українська мова. Практикум з пунктуації. Київ : Вид-во Ліра-К, 2019. 138 с.
21. Омельчук С., Блажко М. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Київ : Грамота, 2020. 224 с.
22. Пунктуаційний практикум з сучасної української мови : контрольні завдання / уклад. Л. М. Томусяк [та ін.]. Чернівці : Рута, 2000. 44 с.
23. Савченко І. С. Пунктуація сучасної української мови. Черкаси : Відлуння-Плюс, 2006. 151 с.

24. Словник труднощів української мови / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Вища школа, 1989. 183 с.
25. Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. Київ : Вища школа, 1997. 493 с.
26. Сучасна українська літературна мова / за ред. О. Д. Пономарева. Київ : Либідь, 1998. 416 с.
27. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис : підруч. / А. К. Мойсієнко [та ін.]. Київ : Знання, 2010. 374 с.
28. Тишківська Н. Я. Українська мова : збірник вправ із синтаксису та пунктуації. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. 248 с.
29. Український правопис. Київ : Наукова думка, 2020. 392 с.
30. Шульська Н. М., Зінчук Р. С. Дотримання редактором пунктуаційних норм у мові медіа. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33 (72). № 2. Ч. 2. С. 276–282.
31. Шульська Н. М., Зінчук Р. С. Майстерність написання журналістського тексту : уникнення типових лінгвоанормативів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2021. Том 32 (71). № 1. Ч. 3. С. 234–240.
32. Шульська Н. М., Зінчук Р. С. Помилконебезпечні синтаксичні місця на сторінках друкованих ЗМІ. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Т. 30 (69). № 1. С. 48–54.
33. Шульська Н., Зінчук Р., Римар Н., Рожило М. Редакторська етика й культура творення заголовків у регіональних інтернет-ЗМІ. *Interaction of society and science : problems and prospects. Abstracts of III International Scientific and Practical Conference*. London, England. 2021. Pp. 111–117. URL: <https://isg-konf.com>.
34. Яцимірська М. Г. Сучасна українська мова : практикум із пунктуації : навчальний посібник. Київ : Знання, 2009. 262 с.
35. Яцимірська М. Г. Сучасна українська мова. Пунктуація : навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2002. 286 с.

Навчально-методичне видання

**ШУЛЬСЬКА Наталія Миколаївна
ЗІНЧУК Руслана Степанівна**

**ПРАКТИКУМ
ІЗ МОВНОЇ ТА РЕДАКТОРСЬКОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ**

Навчально-методичні матеріали

Частина 2

В авторській редакції

Формат 60x84 1/16. Ум.-друк. арк. 5,4.
Тираж 100. Зам. 32.

ВОРВП «Надстир'я»
43016 м. Луцьк, вул. Лесі Українки, 7.
Тел.: +38 099 45 72 509. E-mail: obldruk_vidav@ukr.net.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 349 від 02.03.2001.

Для записів